

Til
Miljøstyrelsen, Miljøministeriet

Dokumenttype
Rapport

Dato
Juni, 2015

EVALUERING AF KORTLÆGNING OG STRATEGIER FOR LOUS AFRAPPORTERING

INDHOLD

1.	LEDELSESRESUMÉ	1
2.	ENGLISH ABSTRACT	3
3.	INDLEDNING	5
3.1	Listen over uønskede stoffer	5
3.2	Evalueringens formål	5
4.	HOVEDKONKLUSIONER	7
4.1	Konklusioner om forløb fra kortlægning til strategi og til implementeringstiltag	7
4.2	Konklusioner om interessentinddragelse	7
5.	PERSPEKTIVERING, LÆRING OG ANBEFALINGER	8
6.	METODE	9
6.1	Evaluering af flowet fra kortlægning til strategi til implementeringstiltag	9
6.1.1	Vurdering af kortlægning og flow	11
6.2	Interessentanalyse	12
6.2.1	Interviewpersoner	12
6.2.2	Survey	12
7.	TVÆRGÅENDE ANALYSE AF KORTLÆGNINGER, STRATEGIER OG IMPLEMENTERINGSPROJEKTER	14
7.1	Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fra kortlægning til strategi og til implementeringstiltag	14
7.1.1	Beskrivelse af flow	14
7.1.2	Resultater fra systematisk screening	15
7.2	Kortlægninger	17
7.2.1	International ekspertvurdering af udvalgte kortlægninger	19
7.3	Evaluering af strategier	21
7.4	Implementeringstiltag	22
7.5	Opsamling	23
8.	DEEP DIVES	24
8.1	Alkylphenoler og alkylphenoethoxylater	24
8.2	Bromerede flammehæmmere	25
8.3	PFOS/PFOA og øvrige perfluorerede stoffer (PFAS)	26
8.4	Opsamling	27
9.	ANALYSE AF INTERESSENTINDDRAGELSE	28
9.1	Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen	28
9.2	Resultater fra interviewrunde	29
9.2.1	Europæiske interessenter	31
9.3	Opsamling	32

FIGURER

Figur 1. Eksempel på et screeningsresultat	10
Figur 2. Formodede faser i processen før workshop	14
Figur 3. Faser i processen efter workshop	14
Figur 4. Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fordelt på puljer	16
Figur 5. Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fordelt på pris for kortlægningen	16
Figur 6. Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fordelt på antal stoffer	16
Figur 7. Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fordelt på politisk fokus	17
Figur 8. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på puljer	18
Figur 9. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på pris	18
Figur 10. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på antal stoffer	18
Figur 11. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på politisk fokus	19
Figur 12. Sammenhæng og gennemsigtighed mellem kortlægning og strategi fordelt på kortlægningens gennemskuelighed	19
Figur 13. Oversigt over flow for alkylphenoler og alkylphenoethoxylater	24
Figur 14. Oversigt over flow for bromerede flammehæmmere	25
Figur 15. Oversigt over flow for PFOS/PFOA og øvrige. perfluorerede stoffer (PFAS)	26
Figur 16. Hvordan blev kontakten etableret?	28

BILAG

Interviewguide	
Surveysspørgsmål	
Survey respondenter	
Udvælgelseskriterier for LOUS	

1. LEDELSESRESUMÉ

I perioden fra 2012 til 2015 er der gennemført kortlægninger og udarbejdet strategier og implementeringstiltag for stoffer og stofgrupper, der er registreret på listen over uønskede stoffer, den såkaldte LOUS. Rambøll har foretaget en evaluering af denne indsats fra medio april til primo juni 2015. Evalueringen er foretaget på baggrund af screening af kortlægninger, strategier og implementeringstiltag kombineret med få udvalgte såkaldte *deep dives* bestående af grundigere gennemlæsning af materiale. Desuden er der udført en survey, hvor 28 interessenter har angivet deres overordnede syn på indsatsen samt 10 kvalitative interviews med aktører, der vurderes som særligt centrale i forhold til LOUS.

Det er den overordnede vurdering, at indsatsen er gennemført med høj kvalitet. Dette gælder i forhold til den faglige kvalitet af produceret materiale såvel som den proces, der har været lagt til grund for arbejdet.

De enkelte kortlægninger fremstår lidt ujævne i deres form og fremstilling af hovedkonklusioner. Således er der flere tilfælde, hvor det er vanskeligt at vurdere, hvorvidt observationer baserer sig på antagelser, hypoteser eller evidens. Men det samlede niveau er generelt tilfredsstillende og af så tilstrækkelig høj kvalitet, at der efterlades det nødvendige afsæt for det efterfølgende strategiarbejde. Tilsvarende adresseres relevante udfordringer i strategierne, og der er en rimelig konsistens mellem resultatet af kortlægninger og de strategier, som kortlægningerne skal føde ind i. Dog er der eksempler på, at strategierne i nogle tilfælde har en vinkling eller en prioritering, hvor der ikke kan findes nær sammenhæng til konklusioner fra kortlægningerne. Årsagen hertil vurderes at ligge i den høringsproces og de faglige vurderinger, der er foretaget efter kortlægningernes afslutning. Behandling af høringssvar og faglige vurderinger er naturligvis en relevant og nødvendig del af en samlet professionel indsats. Men netop denne del af processen, der har substantiel betydning for flere af de enkelte strategier, fremstår uden samme dokumentationsgrad og gennemsigtighed som det øvrige arbejde.

Inddragelse af interessenter har taget form af møderækker, høringsrunder og lejlighedsvis bilateral dialog etableret efter behov. Denne proces har i sin helhed været endog meget kvalificeret. Med sit strukturerede forløb og proaktive gennemførelse efterlader processen et professionelt og meget gennemsigtigt indtryk, der på nogle måder kan betegnes som forbilledligt. Således tilkendegiver snart sagt alle interessenter, at man har følt sig inddraget, og at muligheden for at give input alene har været begrænset af ressourcer i egen organisation. Tilsvarende udtrykker interessenter, at faglige synspunkter generelt har fundet indpas i materialet på kvalificeret og balanceret vis.

I forhold til vurderingen af nytten ved det samlede treårige forløb er der, fra interessenternes side, stor tilfredshed med operationaliseringen og forsøget på udvikling af handlingsorienterede tiltag, der er et af hovedformålene med indsatsen. Generelt er det holdningen, at en fremadrettet indsats i højere grad bør lægges an på yderligere dybdegående behandlinger og operationalisering af allerede identificerede stoffer snarere end at arbejde mere i overfladen til gavn for bredden. Generelt er det antagelsen blandt interessenter, at LOUS, som signalliste, således kan afvikles. Nogle ønsker den blot afviklet og andre ønsker, at der benyttes andre lister. Interessenterne fremhæver dog, at de ikke kender den nuværende status for LOUS, og at der er identificeret et ønske om at blive orienteret om status på det videre arbejde med LOUS.

I et fremad rettet perspektiv er det anbefalingen fra Rambøll, at tilsvarende forløb kan styrkes på især to hovedområder. Dels kan kortlægningerne rammesættes skarpere over for udførende ressourcer, således at observationer og konklusioner i højere grad målrettes det formål, som de efterfølgende skal føde ind i. Dels kan processen mellem kortlægning og strategi, dvs. behandling af indkomne høringssvar og faglige vurderinger, formaliseres i forhold til dokumentationsgrad og gennemsigtighed.

Alt i alt er hovedkonklusionen, at den samlede indsats har været succesfuld både i forhold til udarbejdelsen af kortlægninger, strategier og implementeringstiltag og i forhold til interessentinddragelse. Den samlede indsats giver således et solidt grundlag for fremtidige projekter, hvor processen kan skærpes i forhold til det mere operationelle og handlingsorienterede arbejde, der allerede er slået an gennem strategier og implementeringstiltag.

2. ENGLISH ABSTRACT

From 2012 to 2015 there have been conducted surveys and developed strategies and implementation initiatives for the substances and groups of substances on the List of Undesirable Substances (LOUS).

Ramboll has executed an evaluation of these efforts from April to June 2015. The evaluation is based on screening of surveys, strategies, and implementation initiatives, combined with a few selected *deep dives* comprising of more thorough studies of the material. Furthermore, a stakeholder survey has been conducted in which 28 stakeholders have shared their overall views on the initiatives, in addition to 10 qualitative interviews with actors identified to be central in relation to the LOUS-project.

It is the overall assessment that the effort has been concluded with high quality. This concerns both the content quality of the produced material and the underlying process behind the work.

Some of the individual surveys appear to some extent inconsistent in their contribution to the main conclusions. As a result, there are several instances in which it is difficult to assess to what extent observations are based on assumptions, hypotheses, or evidence. Nevertheless, the general level is satisfactory and of a sufficiently high quality that it provides the necessary impetus for the subsequent strategy development. Likewise relevant questions raised in the strategies are being addressed, and there is a reasonable consistency between the outcome of the analyses and the strategies that have been developed therefrom. However, there are some cases in which the strategies have an objective or a priority that cannot clearly be derived from the conclusions of the surveys. This is considered to be a consequence of the consultation process and the professional assessments conducted subsequently to the completion of the surveys. Incorporation of the consultation- and professional responses is, of course, a relevant and necessary part of the overall professional effort. However, this part of the process in particular, which has substantial significance for several of the individual strategies, stands without the same degree of documentation and transparency as the remaining work.

Involvement of stakeholders has materialized through sessions, consultation rounds, and occasionally bilateral dialogue established as needed. In its entirety this process has been very qualified. Combined, the structured process and proactive implementation has left a professional and highly transparent impression, which may in some ways be regarded as exemplary. Almost all involved stakeholders have indicated that they have felt highly involved and that their capacity to provide input has exclusively been limited by the resources of their respective organizations. Similarly, stakeholders express that professional views have largely been integrated into the material in a qualified and balanced manner.

In relation to the assessment of the utility of the three-year process, there has from stakeholders' part been a high level of satisfaction with the operationalization and efforts to develop action-oriented initiatives, which is one of the main objectives underlying the effort. In general, there is a consent that forward efforts should rely more heavily on in-depth assessments and further operationalization of previously identified substances, rather than focus on the surface for the broader benefit. It is widely accepted among stakeholders that the LOUS as a signal list can be phased out – while some are content with this out phasing others prefer the usage of alternative lists. Nevertheless, stakeholders stress that they are not familiar with the current status of LOUS and there has been identified an interest in being informed about the status of the ongoing work with LOUS.

Moving forward, Rambøll recommends that comparable processes can be improved along particularly two main areas. Firstly, the mapping can be sharpened with respect to resource consumption directing observations and conclusions more specifically towards the objectives to be enhanced by the very mapping exercise. Secondly, the processes between mapping and strategy,

including assessing the outcome of the public hearing and of professional analyses, can be formalized with respect to level of documentation and transparency.

In its entirety, it is the main conclusion that the overall effort has been successful, both in regards to the preparation of analyses, strategies, and implementation initiatives, and in the involvement of stakeholders. The comprehensive effort thus provides a solid basis for future projects, which can extend the operational and action-oriented work that has already been set in motion through the strategies and implementation initiatives.

3. INDLEDNING

Regeringen igangsatte i 2012 et projekt, der skulle uddybe og operationalisere indsatsen i forhold til stoffer registreret på *Listen over Uønskede Stoffer* (herefter LOUS). Projektet har haft en økonomisk ramme på 48 mio. kr. og er blevet gennemført af Miljøstyrelsen (herefter MST) i perioden fra 2012-2015. Projektets formål har været at udarbejde kortlægninger og strategier for samtlige 40 stoffer eller stofgrupper på LOUS og herefter igangsætte en række implementeringstiltag. Konkret har MST, med ekstern konsulentbistand, gennemført individuelle kortlægninger for alle 40 områder bestående af indsamling og strukturering af eksisterende viden og data om anvendelse, regulering, miljø- og sundhedseffekter samt mulige alternative stoffer. På baggrund af de udarbejdede kortlægninger har MST formuleret en række strategier med bud på håndtering af konkrete udfordringer i forhold til de miljø- og sundhedsmæssige risici, der er forbundet med de enkelte stoffer. Tilsvarende arbejder strategierne med bud på metoder til udfyldelse af de identificerede videnshuller, der er afdækket i kortlægningerne. Herefter implementeres de enkelte tiltag ud fra en nærmere fastsat tidsplan. De 40 stoffer er blevet opdelt i fire puljer, som er løbende er blevet behandlet. Miljøministeren har i marts 2015 orienteret Folketingets Miljøudvalg om status for implementeringen af strategierne. Status var på det tidspunkt at der var udarbejdet strategier for 29 af de 40 stoffer samt gennemført 54 implementeringstiltag under pulje I og 45 under pulje II, mens implementeringstiltag under pulje III og IV er under udarbejdelse. Herefter er der blevet udarbejdet strategier for de resterende stoffer/stofgrupper. Nærværende evaluering bygger dermed på en gennemgang af de 40 kortlægninger og de dertilhørende strategier samt implementeringstiltag under pulje I og II.

3.1 Listen over uønskede stoffer

LOUS er en signalliste og en vejledning til producenter, produktudviklere, indkøbere og andre aktører inden for kemikalieområdet om de stofområder, der på kortere eller længere sigt bør begrænses eller bringes til ophør. Stofferne/stofgrupperne på LOUS er udvalgt på baggrund af, at de har en betydelig miljø- og sundhedseffekt og at forbruget i Danmark på udvælgelsestidspunktet var over 100 tons om året. Udvælgelseskriterierne gennemgås nærmere i bilag 4.

Listen indeholder 40 stoffer/stofgrupper, der anses som problematiske, samtidig med at de ved udgivelsen af LOUS i 2009 opfyldte de kriterier, der var opstillet som definatorisk grundlag for, hvornår stoffer bør registreres på listen. Af hensyn til en lokal tilpasning til det danske marked er det som udgangspunkt kun stoffer, som i Danmark bruges industrielt i større mængder, der er på listen.¹

3.2 Evalueringens formål

Denne evaluering skal give en overordnet vurdering af det samlede projekt og samtidig give input til de enkelte led i processen. Evalueringen bygger på en systematisk screening af kortlægninger, strategier og implementeringsindsatser, tre deep-dives, 10 semistrukturerede interview samt en survey til interessenter. Formålet med evalueringen er, at:

1. Undersøge *processen fra kortlægning til strategi til implementeringstiltag* med henblik på at vurdere sammenhæng og gennemsigtighed i flowet, samt hvorvidt de enkelte led opfylder deres formål.
2. Undersøge graden af *interessentinddragelse* og *interessenternes syn* på den indholdsmæssige kvalitet af projektet.
3. Opsamle *erfaring* og udlede *læring* fra 'Projektkortlægning og strategier for LOUS', herunder positive erfaringer og eventuelle uheldsmæssigheder i den konkrete proces.

¹ Stofferne opfyldte kriterierne ved seneste udgivelse af LOUS i 2009. Da LOUS-projektet blev igangsat i 2012, kunne det konstateres, at ikke alle stoffer på det tidspunkt opfyldte kriterierne (fx på grund af reduceret anvendelse).

4. Styrke MSTs *evne til at gennemføre fremtidige projekter* mere stringent ved at omsætte erfaringer og læring til konkrete input.
5. Udstyre MST med en række *konkrete anbefalinger*, der kan fungere som et initialt road map for videre udvikling af proces- og evalueringskompetencer.

Dette udført så det bidrager til at kvalitets- og fremtidssikre indflydelsen af det arbejde, MST har gjort i samarbejde med fagspecialister om stofferne og stofgrupperne på LOUS.

Evalueringen er blevet gennemført i perioden fra d. 15. april 2015 til d. 4. juni 2015, og der har i denne periode været afholdt et kick-off-møde, en 3-timers workshop samt yderligere tre møder, der har haft til formål at sikre, at evalueringen gennemførtes ud fra et tilstrækkeligt kendskab til LOUS-projektet. Dette gøres for at sikre, at vurderingen af det samlede forløb bidrager med velbegrundede læringsperspektiver for det fremtidige arbejde med farlige stoffer i regi af MST.

4. HOVEDKONKLUSIONER

4.1 Konklusioner om forløb fra kortlægning til strategi og til implementeringstiltag

Den bærende idé bag projektet – at kortlægge eksisterende viden om stoffer eller stofgrupper med henblik på at målrette strategier og implementeringstiltag – opfattes af interessenter som relevant og positiv. Det er derudover lykkedes MST at udarbejde strategiske indsatser og implementeringstiltag på et grundlag af eksisterende viden og med en vished om, hvor der mangler viden, så disse generelt opfattes som berettiget af omverdenen.

Når det kommer til grundlaget for evalueringen af den fulde indsats, er der identificeret en vurderingsfase mellem kortlægning og strategi, der har bestået af stillingtagen til hørings svar og ekspertfaglig stillingtagen. Denne fase har haft substantiel indvirkning på strategiernes udformning, men fremstår uden samme dokumentationsgrad og gennemsigthed som det øvrige arbejde.

Konkret i forhold til kortlægningerne konstateres et ujævnt niveau i forhold til gennemskuelighed og validitet i de konkluderende afsnit. Da evalueringen samtidig viser, at gennemskuelige kortlægninger giver et bedre afsæt for sammenhængende og gennemsigtige forløb frem mod strategiformulering og implementeringstiltag, kan niveauet med fordel skærpes fremadrettet; det vurderes, at kortlægningerne kan rammesættes skarpere over for udførende tredjepart, så observationer og konklusioner i højere grad målrettes det formål, de efterfølgende skal føde ind i.

Endelig konkluderes det, at der inden for alle stoffer/stofgrupper er en tæt kobling mellem strategi og implementeringstiltag. Alle udfordringer fra strategierne i pulje I og II adresseres med et eller flere implementeringstiltag. Derudover er langt størstedelen af implementeringsplanerne målrettet EU-regulering, og resultaterne af LOUS ses tydeligt i forhold til en øget dansk aktivitet på EU-området.

4.2 Konklusioner om interessentinddragelse

Ud af 28 analyserede respondenters svar, viser det sig, at der er leveret input fra 20 respondenter. Derudover svarer 19 interessenter, at de har været involveret i processen udover de formelle høringsrunder på stofferne/stofgrupperne. I langt størstedelen af tilfældene er det MST, der har kontaktet interessenterne med henblik på at give dem mulighed for at deltage i processen. Det tyder således på, at MST har levet op til sine ambitioner om at gennemføre en åben og inddragende involvering af interessenter.

I forhold til den procesmæssige tilrettelæggelse peger de interviewede interessenter også på, at der har været tale om et gennemsigtigt og professionelt gennemført forløb. Kombineres interessenters udtalelser med Rambølls erfaring med inddragende processer, fremstår tilrettelæggelsen af interessentinvolveringen på mange måder som forbilledlig.

Langt størstedelen af interessenter er enige i, at de har haft god mulighed for at deltage i processen, at de er blevet hørt, og at kortlægningen af stofferne på LOUS-listen har været relevant. Derudover svarer alle de adspurgte, at de er enige i, at kortlægningerne er blevet gennemført på et højt fagligt niveau. MST er dermed lykkedes med at inddrage relevante interessenter i processen, samtidig med at størstedelen af interessenterne har følt sig hørt. Dette skal oven i købet ses i lyset af, at der er tale om interessenter, som i mange tilfælde har antagonistiske holdninger på området. Derudover har interessenterne givet en række gode råd videre til MST, som kan læses i afsnit 9.

Ud fra en helhedsbetragtning fremstår tilrettelæggelsen og gennemførelsen af interessentinvolvering og høringsproces som tæt på forbilledlig.

5. PERSPEKTIVERING, LÆRING OG ANBEFALINGER

På baggrund af den samlede evaluering retter Rambøll nedenstående anbefalinger til MST. Anbefalingerne er tænkt som potentielle forbedringspunkter ved gennemførelse af fremtidige indsatser.

- Den rammesætning, der lægges til grund for kortlægninger gennemført af tredjepart, kan med fordel *formaliseres* og *målrettes*. Formaliseringen omhandler mere ensartede og eksplicite krav til formater for afrapportering, der sikrer en tydeliggørelse af observationer og konklusioner. Målretningen drejer sig om at sikre en formålsbeskrivelse for kortlægningsopgaverne, der i (endnu) højere grad understøtter og fremmer den efterfølgende strategiformulering. Således er det vurderingen, at opgavestiller kan opnå en tidsbesparelse og kvalitativ forbedring af processen efter kortlægningen, såfremt anbefalingen følges.
- Anvendelse af metodiske evalueringsteknikker kan bidrage til en yderligere professionalisering af MSTs arbejde med opsamling af de enkelte stoffer/stofgrupper, så det smidigt kan gøres til genstand for formulering af indsatsområder. Teknikkerne drejer sig bl.a. om brugen af en systematisk kodningsprocedure, som afstemmes løbende mellem kodere (se metodeafsnit).
- *Prioriteringen* af de ressourcer, der er anvendt på de forskellige kortlægninger, kan med fordel foretages på baggrund af eksplicite kriterier. Generelt vurderes det, at prioriteringen er foretaget hensigtsmæssigt på baggrund af en kombination af faglig ekspertise, intuition og viden om den politiske opmærksomhed knyttet til de enkelte stoffer. Anvendelse af mere eksplicit definerede kriterier ville derfor især tilgodese en metodisk robusthed og dokumentation for de valg, der er truffet.
- Processen mellem kortlægning og strategiformulering bør ligeledes *formaliseres*, såfremt der ønskes et mere gennemslagskraftigt grundlag for evaluering af valg og beslutninger. Indkomne høringssvar og ekspertfaglige vurderinger spiller naturligvis en central rolle i forhold til udfærdigelse af de enkelte strategier og fremstår som den vigtigste enkelstående forklaring på de forekomne eksempler på afvigende sporbarhed eller konsistens mellem kortlægninger og strategier. Det er vurderingen, at høringssvar og ekspertfaglige vurderinger er foretaget professionelt og kvalificeret. Men det er vanskeligt at evaluere systematisk grundet den utilstrækkelige sporbarhed og dokumentation for truffede valg, hvilket kan gøre det besværligt at uddrage læring til brug for fremadrettede tiltag.
- Der er i forlængelse af LOUS-projektet blevet opbygget en viden, som kan have stor værdi for andre afdelinger i MST og andre aktører. Det bør derfor vurderes, hvordan denne viden kan holdes opdateret, og hvordan den eventuelt kan deles med andre relevante aktører.
- Kommunikation om den forventede videreførelse af indsats for arbejdet med LOUS bør tydeliggøres, for at interessenter, der har været næsten forbilledligt inddraget i indsatsens tidlige faser, får større indsigt i, hvad der kommer til at ske fremadrettet. Det anerkendes naturligvis, at det fremadrettede perspektiv i vid udstrækning er underlagt politiske prioriteringer. Men det at formidle status, med den uafklarethed der nu måtte gøre sig gældende, kan i sig selv være et budskab værdigt.

6. METODE

Evalueringen har to overordnede analyser. Første analyse undersøger, hvorvidt der har været en sammenhæng og gennemsigthed i flowet fra kortlægning til strategi og til de endelige implementeringstiltag, samt hvorvidt de enkelte led i processen har levet op til deres formål. Den anden analyse omhandler involveringen af interessenter og deres syn på processen fra kortlægning til strategi og implementeringstiltag.

Til gennemførelse af de to analyser er der benyttet forskellige metoder. I dette afsnit vil der kort blive redegjort for, hvordan designet er opbygget for hver af de to analyser, hvilke metoder der benyttes, samt hvilke datakilder de to analyser bygger på.

6.1 Evaluering af flowet fra kortlægning til strategi til implementeringstiltag

I nedenstående evalueringmatrix er der opstillet de primære evalueringstemaer, eksempler på undersøgelsesspørgsmål, indikatorer og succeskriterier, samt hvilke datakilder der benyttes til at undersøge det pågældende evalueringstema.

Table 6-1. Evalueringmatrix til tværgående analyse af kortlægninger, strategier og implementeringsprojekter

Evalueringstemaer og eksempler på spørgsmål	Indikatorer/succeskriterier	Primære datakilder
<p>Processen fra kortlægning til strategi og til de endelige implementeringstiltag.</p> <p>Er der tale om en gennemsigtig og sammenhængende proces, hvor det er tydeligt, at udfordringerne i strategierne og implementeringstiltag udspringer af de identificerede bekymringer eller videnshuller i kortlægningen?</p> <p>Hvordan ser interessenterne på processen og kvaliteten af arbejdet?</p>	<p>Vi kan følge udviklingen fra bekymring/videnshul i kortlægningen til udfordring i strategien til implementeringstiltag i sidste ende.</p> <p>Der opstår ikke udfordringer i strategien, som ikke kan genfindes i kortlægningen.</p> <p>De identificerede bekymringer omformes til udfordringer i strategien og munder ud i konkrete implementeringstiltag eller er fravalgt som mindre relevante (pulje I og II).</p> <p>Interessenterne er positive over for processen og kvaliteten af arbejdet.</p>	<p>Systematisk screening af afsnittet <i>konklusion og sammenfatning</i> i kortlægningerne samt alle strategier og implementeringstiltag.</p> <p>Statusnotat til ministeren.</p> <p>Deep dives.</p> <p>Workshop og møder med MST.</p> <p>Input fra interviews og survey.</p>
<p>Kortlægningernes evne til at 'servé' til strategien.</p> <p>Har kortlægningen dannet det fornødne grundlag for at udarbejde strategier?</p> <p>Identificerer kortlægningen klare bekymringer og videnshuller?</p> <p>Er det tydeligt, hvilke bekymringer og videnshuller der er centrale?</p> <p>Er der forskel mellem de fire puljer ift., hvor tydeligt bekymringer og videnshuller fremgår?</p>	<p>Kortlægningerne opsummerer relevante bekymringer og videnshuller i afsnittet <i>konklusion og sammenfatning</i>.</p> <p>Det står tydeligt, hvilke bekymringer der er dokumenteret.</p> <p>Det er tydeligt præciseret, hvor der er tale om videnshuller.</p> <p>Der sker en forbedring gennem processen, så bekymringer og videnshuller fremstår mere tydelige i pulje IV end i pulje I.</p>	<p>Systematisk screening af afsnittet <i>konklusion og sammenfatning</i> i kortlægningerne.</p> <p>Deep dives.</p> <p>Input fra interviews.</p>
<p>Strategiernes evne til at opstille en overordnet 'opskrift' på operationaliseret handling.</p> <p>Er strategierne relevante ift. at</p>	<p>Strategierne benytter forskellige redskaber.</p> <p>Strategierne benytter de relevante redskaber i forhold til de identificerede ud-</p>	<p>Systematisk screening af strategier.</p> <p>Deep dives.</p>

Evalueringstemaer og eksempler på spørgsmål	Indikatorer/succeskriterier	Primære datakilder
tackle de identificerede udfordringer? Er startegierne relevante ift. at afklare, om der fortsat er et problem med anvendelsen af de enkelte stoffer/stofgrupper? Er det velbegrundet, hvis der ikke er iværksat tiltag?	fordringer. Der er en velbegrundet argumentation for de udfordringer, der ikke iværksættes.	Input fra interviews.
Implementeringstiltagenes evne til at konkretisere udfordringerne i strategien. Er der overensstemmelse mellem implementeringstiltagene og de identificerede udfordringer i strategidokumenterne?	Der er overensstemmelse mellem de opstillede udfordringer i strategierne og de igangsatte implementeringstiltag.	Systematisk screening af implementeringstiltag. Deep dives.

Ud over de primære datakilder, som er listet i evalueringmatrixen, er der også medtaget input fra diverse dokumenter fundet i den indledende desk research og i dokumenter leveret af MST, herunder en oversigt over implementeringstiltag og høringsvar.

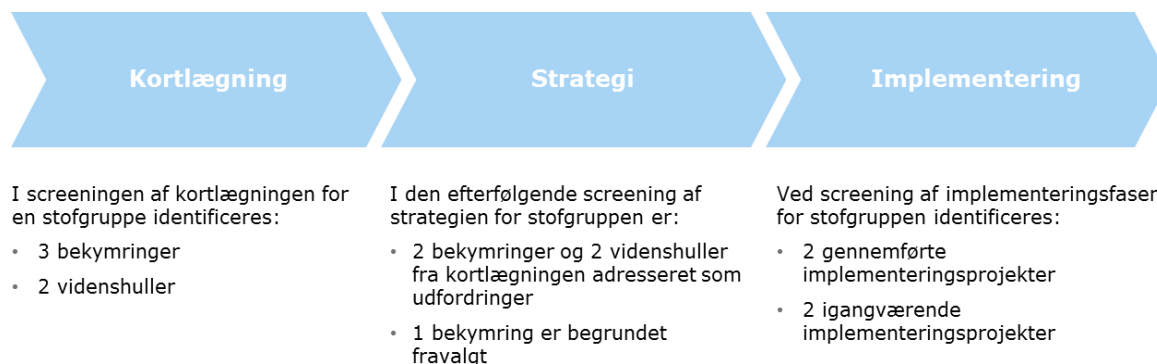
Den systematiske screening af kortlægninger, strategier og implementeringstiltag er en af de primære datakilder. Derfor vil der blive gået mere i dybden med screeningsmetoden i det følgende afsnit.

Screeningsmetode

Den gennemførte screening af kortlægninger, strategier og implementeringstiltag for hvert af de 40 stoffer er foregået ved, at afsnittet *konklusion og sammenfatning* i kortlægningen, hele strategien og beskrivelserne af implementeringstiltagene er blevet gennemlæst og kodet.

I screeningsprocessen følges udviklingen således fra kortlægning til strategi til implementeringstiltag for et stof eller en stofgruppe ad gangen. Et eksempel på en sådan kodning kan ses i nedenstående figur.

Figur 1. Eksempel på et screeningsresultat

Systematisk kodningsprocedure

I gennemlæsningen og kodningen af de tre forskellige dokumenttyper er der benyttet en simpel, men effektiv og systematisk kodningsprocedure. Det giver mulighed for en stringent dokumentanalyse i henhold til bedste praksis inden for evaluering.

Mere konkret har et kodningsteam, bestående af fagpersoner med kendskab til miljøområdet, gennemgået dokumenterne med overstregningstusser i fire forskellige farver. I gennemlæsningen af kortlægningerne overstreges bekymringer med én farve, videnshuller med en anden farve, referencer til udenlandske erfaringer/viden med en tredje farve og eventuelle uoverensstemmelser med en fjerde farve. Dermed reduceres kompleksiteten i dokumentet og de søgte bekymringer, videnshuller og uoverensstemmelser fremstår tydeligt.

Derudover er der sket en løbende afstemning mellem koderne. Dette dækker fx en afstemning af, hvad der opfattes som en bekymring, og hvad der blot opfattes som en konstatering. En af de metoder, der er blevet benyttet til afstemning, er, at to kodere har gennemlæst det samme dokument og efterfølgende sammenlignet deres overstregninger. En anden anvendt metode er, at den kodningsansvarlige har gennemgået de kodede dokumenter og vurderet, om de overstregede sekvenser stemmer overens med kriterierne for fx en bekymring. Den løbende afstemning har været med til at kalibrere metoden og har således sikret, at kodningen afspejler en objektiv vurdering.

6.1.1 Vurdering af kortlægning og flow

Der er ud fra screeningen blevet givet en score for kortlægningens gennemskuelighed, og hvorvidt der er sammenhæng og gennemsigtighed i flowet fra kortlægning til strategi. Der er tale om en relativ score, hvor de forskellige kortlægninger og forløb vurderes i forhold til hinanden.

I det følgende vil det kort blive gennemgået, ud fra hvilke kriterier disse scorer er givet.

Kortlægningens gennemskuelighed:

3: Det fremgår tydeligt i afsnittet *Konklusion og sammenfatning*, hvad der er de centrale bekymringer og videnshuller.

2: Bekymringer og videnshuller kan findes i afsnittet *Konklusion og sammenfatning*, men fremgår ikke klart af teksten.

1: Det er svært at udlede bekymringer og videnshuller ud fra afsnittet *Konklusion og sammenfatning*. Dette kan være grundet ustruktureret opstilling, upræcist sprog eller andet.

Sammenhæng og gennemsigtighed i flowet:

3: Næsten alle identificerede bekymringer og videnshuller adresseres i strategien.

2: De fleste bekymringer og videnshuller adresseres i strategien.

1: Flere bekymringer og videnshuller adresseres *ikke* i strategien.

De to variable benyttes som afhængige variable i analysen, hvor pulje, pris, fokus og antal stoffer benyttes som uafhængige variable. Dermed kan det vurderes, om pulje, pris, fokus og antal stoffer har betydning for gennemskueligheden af kortlægningen eller for sammenhængen og gennemsigtigheden i flowet.

Deep dives

Et deep dive er et udvalgt stof eller en udvalgt stofgruppe, hvor de enkelte led i processen og det samlede flow granskes mere i dybden.

Der er fra pulje I og II udvalgt tre cases, således at det fulde forløb kan gennemgås. Stofferne er blevet udvalgt, fordi de er eksempler på tre forskellige forløb, der varierer i forhold til kortlægningens gennemskuelighed og sammenhæng og gennemsigtighed i flowet. De følgende tre stoffer er udvalgt til deep dives;

- PFOS/PFOA og øvrige perfluorerede stoffer (PFAS)
- Bromerede flammehæmmere

- Alkylphenoler og alkylphenoethoxylater.

6.2 Interessentanalyse

Interessentanalysen skal undersøge om de relevante interessenter har været inddraget i processen og om de har følt sig hørt.

Interessentanalysen bygger på følgende datakilder:

- Semistrukturerede interviews med 10 interessenter: to med andre myndigheder, to NGO'er, to erhvervsorganisationer, tre brancheorganisationer, en international aktør og en politisk aktør. Derudover er der booket et interview med en politisk aktør yderligere, men interviewet er ikke gennemført endnu (for interviewguide se bilag1).
- Survey udsendt til organisationer på høringslisten og relevante internationale organisationer. Derudover har de interviewede interessenter også besvaret spørgeskemaet (for spørgeskemaet, se bilag 2 og for liste over respondenter, se bilag 3).

Tabel 6-2. Evalueringsmatrix til analyse af interessentinddragelse

Evalueringsstemaer og eksempler på spørgsmål	Indikatorer/succeskriterier	Primære datakilder
Interessentinddragelse	Interessenterne har primært været inviteret af MST til at deltage i processen.	Data fra survey
Har interessenterne været inddraget i processen?	Interessenterne er tilfredse med måden, hvorpå de har været inddraget i processen.	Input fra interviewrunde
Har interessenterne følt sig hørt i processen?	Interessenterne påpeger, at deres input er blevet hørt.	

6.2.1 Interviewpersoner

De følgende organisationer er blevet interviewet i forbindelse med interessentanalysen:

- Arbejdstilsynet - Louise Thorup og Pia Vestergaard
- Fødevarestyrelsen – Henrik Dammand Nielsen og Mette Holm
- Brancheforeningen SPT – Cathrine Boteju
- Farve- og Limindustrien – Anette Harboe Dahl
- Plastindustrien i Danmark – Helle Fabiansen
- Dansk Erhverv – Jacob Zeuthen
- Dansk Industri – Nikolai Stubkjær Nielsen
- Det Økologiske Råd – Lone Mikkelsen
- Forbrugerrådet Tænk – Christel Kirkeby
- ECHA - Scientific officer Rémi Lefevre (Classification and Prioritisation Unit)

6.2.2 Survey

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt til organisationer på MSTs høringsliste og relevante internationale organisationer udpeget af MST. I alt blev 78 organisationer kontaktet. 11 af disse var internationale organisationer, mens de resterende var danske.

Spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt til organisationernes hovedmail, men bedt videresendt til miljø- og kemifaglige personer eller enheder i organisationen – eventuelt personer eller enheder der havde været involveret i projektet, eller som har en faglig interesse for området. Derudover blev 10 spørgeskemabesvarelser opnået via interviews.

Spørgeskemaet er oprettet således, at flere medlemmer fra en organisation har kunnet besvare skemaet. Da respondenter, som en del af spørgeskemaet, blev bedt om at angive organisationen,

de repræsentanter, var det dog muligt at gå besvarelserne igennem og kontrollere for eventuel skævvridning.

Spørgeskemaet indeholdt kun 11 spørgsmål og var således ganske kort. Spørgsmålene omhandlede organisationernes involvering i og vurdering af processen vedrørende projektet *Kortlægning og strategier for LOUS*.

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført af 28 organisationer. Besvarelserne er indsamlet i perioden fra den 27. april til den 27. maj 2015.

7. TVÆRGÅENDE ANALYSE AF KORTLÆGNINGER, STRATEGIER OG IMPLEMENTERINGSPROJEKTER

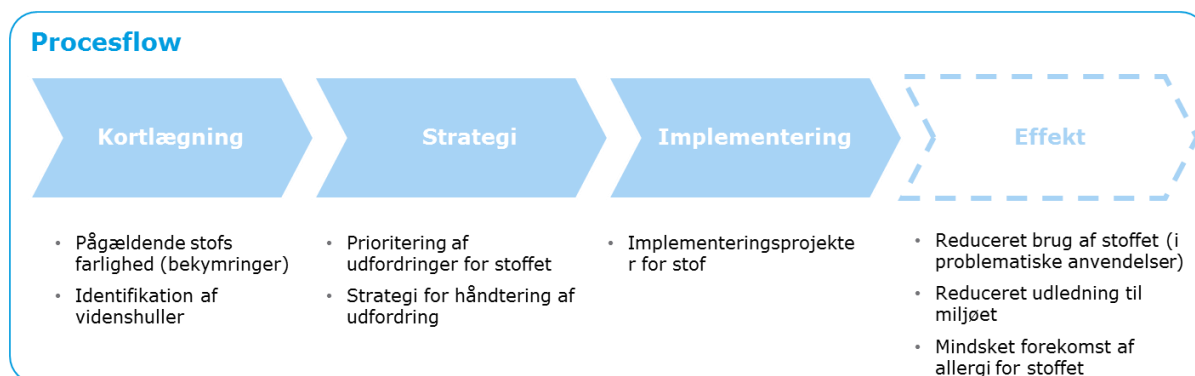
7.1 Sammenhæng og gennemsigtighed i flow fra kortlægning til strategi og til implementeringstiltag

7.1.1 Beskrivelse af flow

LOUS-projektet har været opbygget således, at MST har haft en række konsulenter til at gennemføre kortlægninger for de 40 stoffer/stofgrupper. På baggrund af kortlægningen har MST udarbejdet en strategi for hvert stof med afsæt i de bekymringer og videnshuller, der er identificeret i kortlægningen. Sluttelig udmøntes strategien i en række konkrete implementeringstiltag.

I den indledende workshop med centrale medarbejdere fra LOUS-projektet og Rambøll blev flowet fra kortlægning til strategi og til implementeringstiltag gennemgået. Efter dette møde stod det klart for Rambøll, at der indgår flere faser i processen, som er mere relevante for evalueringen af flowet end først antaget. Inden workshoppen blev processen for LOUS-projektet opfattet som skitseret i figur 2.

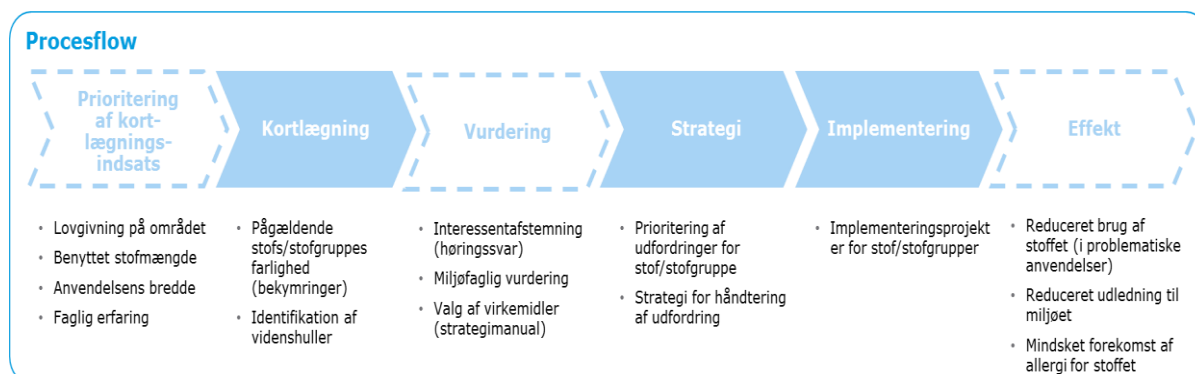
Figur 2. Formodede faser i processen før workshop

Den bærende idé bag LOUS-projektet er, at der udarbejdes en strategi på baggrund af en kortlægning af eksisterende viden om stoffet. Dermed er det intentionen, at strategien bygger på et solidt og fuldstændigt vidensgrundlag. Herefter udmøntes strategien i en række konkrete implementeringstiltag, der imødegår de identificerede udfordringer. Dermed er der en tæt kobling mellem kortlægning, strategi og implementeringstiltag, således at indholdet i strategien og de efterfølgende implementeringstiltag bygger på et solidt og veldokumenteret vidensgrundlag.

På baggrund af den indledende workshop blev det dog klart, at processen for projektet indeholder to ekstra og betydningsfulde faser, hvilket sætter spørgsmålstegn ved den tætte kobling mellem kortlægning og strategi. Dette kan ses i figur 3.

Figur 3. Faser i processen efter workshop

Der blev hermed både identificeret en prioriteringsfase og en vurderingsfase, som begge viser sig at have betydning for forløbenes flow. Det blev derudover konstateret, at der har været en tæt kobling mellem strategi og implementering.

I prioriteringsfasen er der blevet afsat forskellige beløb til gennemførelsen af kortlægninger – niveauet blev fastsat med udgangspunkt i de fire nedenstående vurderingskriterier:

- Lovgivning på området
- Tonnage
- Anvendelsens bredde
- Faglig erfaring.

Vurderingsfasen finder derimod sted mellem kortlægning og strategi. I denne fase foretages der på baggrund af kortlægningens resultater en faglig vurdering af, hvilke bekymringer og videnshuller der tages med videre som udfordringer i strategien. Det er således denne vurderingsfase, der kobler kortlægning og strategi sammen, men samtidig findes der ikke dokumentation for de vurderinger, der er foretaget. Det må dog vurderes som hensigtsmæssigt at inddrage faglige vurderinger og input fra høringsvar på dette tidspunkt i processen, men det må samtidig forventes, at vurderingslaget forhindrer en mere stringent og gennemsigtig proces.

Prioriteringsfasen og vurderingsfasen indgår ikke direkte i evalueringen og er ikke forsøgt rekonstrueret grundet manglende dokumentation for, hvad der har fundet sted. Dog spiller visheden om deres eksistens en rolle for den samlede forståelse af projektet og i tolkningen af analysernes resultater.

7.1.2 Resultater fra systematisk screening

Med udgangspunkt i resultaterne fra den systematiske screening ses det også, at det primært er i koblingen mellem kortlægning og strategi, der er en manglende sammenhæng og gennemsigtighed i forløbene. Dette hænger sandsynligvis sammen med den tidligere nævnte vurderingsfase, hvilket vil blive taget i betragtning i tolkningen af analysens resultater.

Til at vurdere flowet er scoren for sammenhæng og gennemsigtighed i flowet mellem kortlægning og strategi benyttet. De 40 forløb fordeler sig på følgende vis:

- 26 forløb scorer 1, hvilket betyder, at flere bekymringer og videnshuller ikke adresseres i strategien.
- 11 forløb scorer 2, hvilket betyder, at de fleste bekymringer og videnshuller adresseres i strategien, men ikke alle.
- 4 forløb scorer 3, hvilket betyder, at næsten alle identificerede bekymringer og videnshuller adresseres i strategien.

(Styren og Toluen er opdelt i to kortlægninger, og derfor giver ovenstående 41.)

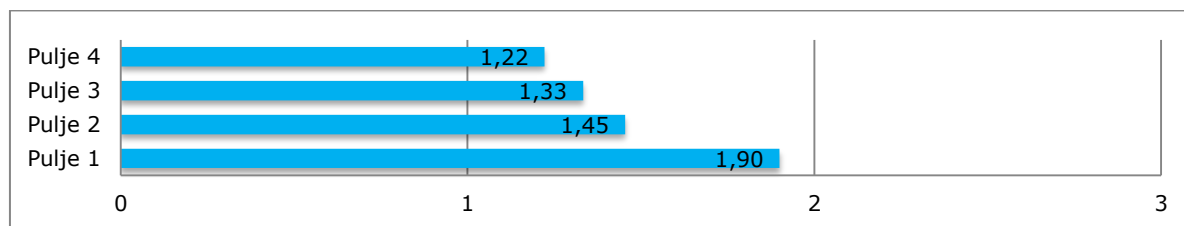
Over halvdelen af forløbene scorer kun 1 på denne variabel, men det er i den forbindelse væsentligt at tilføje, at scoren er tildelt ud fra en idealforestilling om, at alle bekymringer og videnshuller, der nævnes i kortlægningen, adresseres i strategien, hvilket ikke nødvendigvis har været intentionen for MST.

Den systematiske screening viser samtidig, at der er en tæt kobling mellem strategi og implementeringstiltag. Alle udfordringer i strategierne i pulje I og II bliver adresseret med et eller flere implementeringstiltag – på nær trinitrium nitrilotriacetate (NTA), hvor MST vurderer, at det ikke er nødvendigt med yderligere tiltag. Denne del af analysen er derfor fokuseret på den manglende kobling mellem kortlægning og strategi.

I det følgende opdeles de 40 forløb på en række variable, og det vurderes, hvilken betydning de forskellige variable har på sammenhæng og gennemsigthed i flowet. Der er tale om en eksplorativ analyse, og der medtages derfor også analyser, som ikke umiddelbart viser et mønster, hvis de kan være med til at afvise en hypotese.

Først undersøges det, om der er forskel i flowet mellem de fire puljer, for at se om der er sket en udvikling gennem projektføreløbet. Resultatet ses i figur 4.

Figur 4. Sammenhæng og gennemsigthed i flow fordelt på puljer

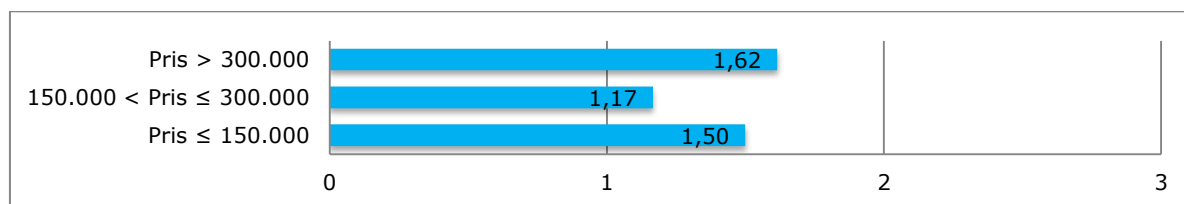

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Overraskende nok scorer forløbet i pulje I højest på sammenhæng og gennemsigthed i flow. Dette kan hænge sammen med, at vurderingsfasen er blevet mere betydningsfuld i pulje II, III og IV, eller at der er ændret praksis undervejs i forløbet.

Herefter ses der på, hvilken betydning kortlægningens pris har for sammenhæng og gennemsigthed i flowet. Her er resultatet mere uklart, hvilket ses i figur 5.

Figur 5. Sammenhæng og gennemsigthed i flow fordelt på pris for kortlægningen

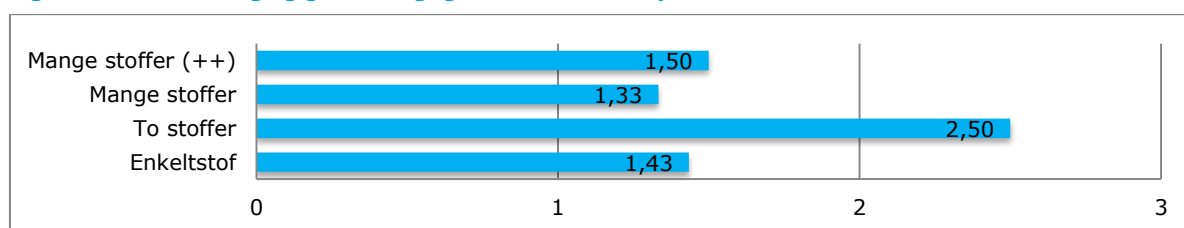

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

De dyreste kortlægninger giver det bedste afsæt for et sammenhængende og gennemsigtigt flow. Men der kan dog ikke findes en tendens til, at dyrere kortlægninger giver et mere sammenhængende og gennemsigtigt flow, da kortlægninger til mellem kr. 150.000 og 300.000 scorer lavere end kortlægninger til kr. 150.000 eller mindre.

En anden variabel, som kunne tænkes at have indflydelse på sammenhæng og gennemsigthed i flowet, er, hvor mange stoffer der indgår i den enkelte stofgruppe. Det kunne tænkes, at det er sværere at sikre en kobling mellem kortlægning og strategi for de mere omfangsrige stofgrupper. Som det ses i figur 6, er dette dog ikke tilfældet.

Figur 6. Sammenhæng og gennemsigthed i flow fordelt på antal stoffer

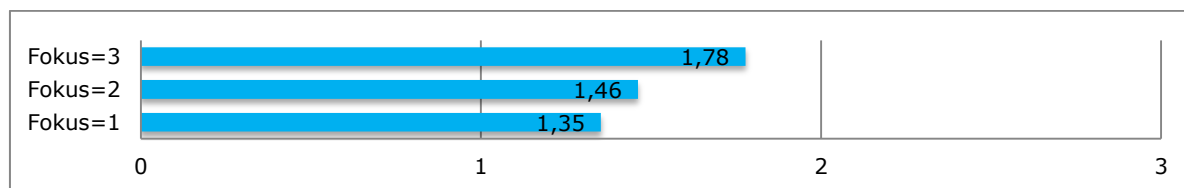

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Hvis der er stoffer der fremstår som mere farlige end andre, eller som benyttes i et mere problematisk omfang, så skaber det et politisk fokus omkring det enkelte stof. Det kan i den forbin-

delse tænkes, at det politiske fokus på det enkelte stof/stofgruppe har haft betydning for sammenhæng og gennemsigthed i flowet. Det kan tænkes, at der har været et større fokus på at få medtaget alle bekymringer og videnshuller i strategierne for netop de forløb, der vurderes at have størst politisk fokus, og hvor stofferne har været vurderet som mest farlige. Vi benytter her en variabel for politisk fokus, som er opstillet på baggrund af en kvalitativ vurdering internt i LOUS-projektet, værdien 3 = et stærkt politisk fokus, 2 = moderat politisk fokus og 1 = begrænset politisk fokus. Ved at benytte denne variabel viser der sig en tendens; de stoffer/stofgrupper, hvorpå der er størst politisk fokus, har i gennemsnit den mest sammenhængende og gennemsigtige kobling mellem kortlægning og strategi.

Figur 7. Sammenhæng og gennemsigthed i flow fordelt på politisk fokus

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Ovenstående analyse viser således, at hverken kortlægningens pris eller omfang synes at give nogen klar forklaring på, at der er manglende sammenhæng og gennemsigthed i flowet fra kortlægning til strategi. Derimod antyder analysen, at et større politisk fokus på et bestemt stof eller en stofgruppe betyder, at de i kortlægningen identificerede bekymringer og videnshuller i højere grad er adresseret i strategien.

Sættes de ovenstående resultater i forhold til resultaterne fra afsnit 7.1.1, hvor der blev identificeret en prioriteringsfase og en vurderingsfase udover den indledende opfattelse, så kan det nu tilføjes, at pulje og politisk fokus også har betydning for sammenhæng og gennemsigthed i flowet mellem kortlægning og strategi. Prisen på kortlægningerne har derimod ingen entydig betydning. Det ser således ud til, at vurderingsfasen har været forskellig i de fire puljer, samt at der har været forskelle i behandlingen af stoffer/stofgrupper med forskelligt politisk fokus.

7.2 Kortlægninger

I dette afsnit undersøges det først, hvad der har haft betydning for kortlægningernes gennemskuelighed, og til slut undersøges det, hvad kortlægningens gennemskuelighed betyder for sammenhæng og gennemsigthed i flowet. Derudover gennemgås input fra en international ekspert på to udvalgte stoffer.

Til at vurdere kortlægningen benyttes scoren for kortlægningens gennemskuelighed. De 40 forløb fordeler sig på følgende vis:

- 21 forløb scorer 3, hvilket betyder, at det fremgår tydeligt i afsnittet *Konklusion og sammenfatning*, hvad der er de centrale bekymringer og videnshuller.
- 13 forløb scorer 2, hvilket betyder, at bekymringer og videnshuller kan findes i afsnittet *Konklusion og sammenfatning*, men fremgår ikke klart af teksten.
- 7 forløb scorer 1, hvilket betyder, at det er svært at udlede bekymringer og videnshuller ud fra afsnittet *Konklusion og sammenfatning*. Dette kan fx være grundet en rodet opstilling, upræcist sprog eller andet.

(Styren og Toluen er opdelt i to kortlægninger, og derfor giver ovenstående 41.)

Vurderingen af kortlægningernes gennemskuelighed viser, at halvdelen af kortlægningerne har været gennemskuelige, og at de centrale bekymringer og videnshuller har fremgået tydeligt. Det ser dog ud til at MST kunne have stillet skrappe krav til konsulenterne i forhold til afrapporte-

ringen, således at alle kortlægningerne kunne løftes til den samme standard i forhold til gennemskuelighed, men også så det samlede niveau kunne løftes.

I denne analyse vil der yderligere blive gået i dybden med, hvad der har betydning for kortlægningernes gennemskuelighed, og hvad gennemskueligheden betyder for det videre flow. Dette gøres ud fra hypotesen om, at en gennemskuelig kortlægning "server" bedre til det videre flow.

Først ses der på forskellen mellem kortlægningerne i de fire puljer. Som det fremgår af figur 8, ses der ingen betydelige forskelle.

Figur 8. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på puljer

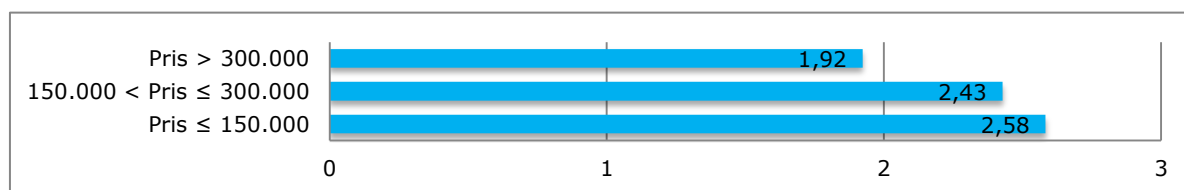

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Ses der herefter på kortlægningernes pris i forhold til gennemskuelighed, så viser det sig, at de billigste kortlægninger i gennemsnit er mere gennemskuelige end de dyre (se figur 9). Dette er overraskende, men kan hænge sammen med, at:

- Der for de billige kortlægningers vedkommende er tale om kendte stoffer, som derfor har været nemmere at kortlægge.
- De billige kortlægninger udgøres dels af stoffer uden særligt mange data og/eller stoffer med relativt få og specifikke anvendelser, hvorfor rapporter typisk er korte og relativt gennemskuelige.
- De dyre kortlægninger dækker større stofgrupper, som derved gør kortlægningerne mere komplekse.

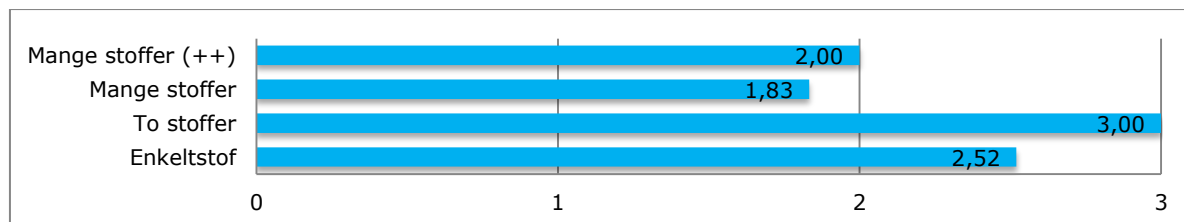
Figur 9. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på pris

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

I forhold til kortlægningens omfang ser det ud til, at de mindst omfangsrige kortlægninger også er de mest gennemskuelige, men mønsteret er ikke entydigt (se figur 10).

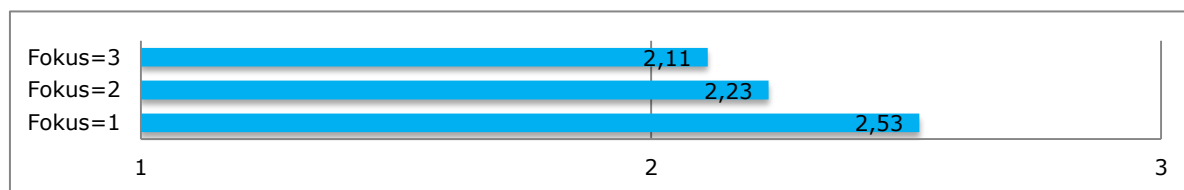
Figur 10. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på antal stoffer

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Benyttes variabelen for politisk fokus, som er opstillet på baggrund af en kvalitativ vurdering internt i LOUS-projektet, værdien 3 = et stærkt politisk fokus, 2 = moderat politisk fokus og 1 = begrænset politisk fokus, ses det også, at kortlægninger med mindst politisk fokus er mest gennemskuelige (se figur 11). Dette kan også hænge sammen med, at der er tale om stoffer med en betydelig farlighed og som derfor har haft mest politisk fokus.

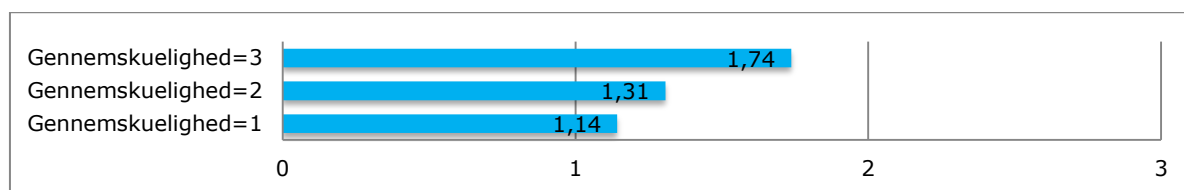
Figur 11. Kortlægningens gennemskuelighed fordelt på politisk fokus

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Holdes gennemskuelighed derimod op imod sammenhæng og gennemsigthed i flow, så ses det, at flow med gennemskuelige kortlægninger i gennemsnit har bedre sammenhæng og gennemsigthed i flowet. Dette kan skyldes, at en gennemskuelig kortlægning giver et bedre grundlag for at udarbejde en strategi.

Figur 12. Sammenhæng og gennemsigthed mellem kortlægning og strategi fordelt på kortlægningens gennemskuelighed

Note: Søjletal viser gennemsnit på variabelen "sammenhæng og gennemsigthed i flow".

Denne del af analysen viser således, at de billigste kortlægninger er mere gennemskuelige end de dyre, at de omfangsrige kortlægninger er mere uigennemskuelige end de mindre omfangsrige, og at kortlægningerne med mindst politisk fokus er mere gennemskuelige end dem med mere politisk fokus. Derudover viser analysen, at kortlægningens gennemskuelighed har betydning for sammenhæng og gennemsigthed i flowet. I gennemsnit bliver flere bekymringer og videnshuller medtaget i strategien, hvis kortlægningen er mere gennemskuelig.

7.2.1 International ekspertvurdering af udvalgte kortlægninger

Ud over screeningen er der blevet sendt to engelske resuméer til kommentering hos Camilla Pease fra Rambøll Environ. Camilla Pease arbejder, som det fremgår nedenfor, med risikovurdering af kemiske stoffer og stofgrupper i en international og regulatorisk kontekst. Hun blev bedt om at kommentere på kortlægningerne af PFOS, PFOA og de øvrige perfluorerede stoffer samt den for parfumestoffer. De to kortlægninger er udvalgt, fordi de har aktuelt politisk fokus og befinder sig i to forskellige kortlægningspuljer. Camillas input skal tænkes som en objektiv vurdering fra en international ekspert, der ikke tidligere har været involveret i LOUS-projektet eller andre af MSTs nationale initiativer på kemikalieområdet. Camilla Pease har følgende CV:

"Camilla Pease is a Eurotox Registered Toxicologist and Chartered Chemist with more than 20 years' experience in chemical toxicology and human health risk assessment. She has led diverse international teams initiating, designing and delivering to multi-million pound projects, analysing complex risk assessment scenarios, writing challenging safety dossiers, providing scientific advice to policymakers at UK and EU level, developing technical guidance, devising best strategy and communicating this to stakeholders. She is an internationally respected scientist in the areas of human toxicology, human metabolism and bioavailability and novel risk assessment frameworks

for human safety. Camilla obtained a BSc and DPhil from the University of York, and is currently the UK-Government's appointed toxicologist on the Foods Standards Agency Advisory Committee on Novel Foods and Products, which has a regulatory role in the approval of novel foods for marketing in the UK."

Camilla Pease har givet følgende input til kortlægningen af parfumer:

"Overall, this review is as the authors say, a very preliminary scan rather than a detailed and informative review of the current use of fragrances.

It highlights that the actual data on use of fragrances in the public domain are very limited. It is likely to be the case that many thousands of fragrances are used at low tonnage 1-10tpa or less than 1tpa, and many will fall under the REACH 2018 deadline. The strategy chosen for looking at those on the IFRA list and on the REACH list is an arbitrary strategy using the knowledge available today, but is not necessarily indicative of real use.

The report mentions some specific fragrance chemicals by name, but there are many 1000s of fragrance ingredients used in products. I am not sure that all sources of information have been surveyed; however the main sources may not be in the public domain e.g. the RIFM database which is only accessible to member industries, and entries of fragrance use in cosmetics products as notified in the EU Cosmetics Product Notification Portal, which can only be accessed by member state authorities.

So the report reflects the current reality that there is significantly more work to do in knowing which fragrances are actually being used across EC today. Many fragrances may have good safety data and many in use may not have any, but as the many 1000s of fragrance chemicals have not yet been covered under REACH, other than the chemicals designated as fragrance allergens by SCCS, it is difficult to know where the data gaps are."

Camilla Pease vurderer altså, at den nuværende kortlægning har karakter af at være et foreløbigt stykke arbejde, og at der muligvis kan findes mere fyldestgørende informationer om parfumestoffer i internationale databaser som RIFM-databasen. MST har netop udbudt et projekt om kortlægning af parfumestoffer i detailhandlen, hvilket må formodes at føde ind i det strategiske arbejde med parfumestoffer i Danmark og EU.

Camilla har derudover givet følgende input til kortlægningen af PFOS;

"The report on PFOS etc., is a much clearer report than the report for fragrances. It also appears to be thorough and has looked at the sources expected.

There is more information about the presence and use of PFCs, probably because they are persistent and can therefore be measured in studies more easily than some chemicals.

PFOS and PFOA have been well studied in terms of human health toxicology and there are harmonized classifications on their effects.

The presence of PFCs in human blood does not mean they present a risk to health however, as EFSA have performed risk assessment to say that exposure levels are well below a tolerable daily intake. The report mentions this. Though there is a move now away from the longer chain compounds given their persistence.

I a 2011 publication on toxicity of perfluorinated compounds, it indicates that the toxicology data on shorter chain alternatives is not available, i.e. it has not been done. This would be confirmed in REACH. The publication commissioned by EFSA by Sarah Bull 2014 substantiates this to a

great extent. If there was a move from PFOS/PFOA to shorter chain PFCs, new toxicology studies would be needed and therefore it is unknown as to whether the alternatives would be more or less toxic to human health than PFOS/PFOA.”

Det vurderes om PFOS, PFOA og de øvrige perfluorerede stoffer, at kortlægningen belyser de problematikker, der kan identificeres i forhold til stofferne og deres anvendelse.

7.3 Evaluering af strategier

Strategierne er evalueret med afsæt i de udvalgte *deep dives*. Dvs. de konkrete strategiformuleringer for hhv. alkylphenoler og alkylphenolethoxylater, bromerede flammehæmmere samt PFOS og PFOS-forbindelser. Evalueringer er som udgangspunkt foretaget ud fra de egenskaber der, i henhold til gængs metodisk forståelse, bør kendetegne en god og operationel strategi. Disse egenskaber kan sammenfattes til:

- Fastsættelse af tydelige mål, som indikerer en klar retning og intention, der opfattes som ønsket af relevante interessenter.
- Angivelse af hovedaktiviteter, hvor det kan sandsynliggøres, at gennemførelse kan føre til realisering.
- Stillingtagen til mobilisering af de resurser, der muliggør gennemførelse i praksis.

Opfyldelsen af de nævnte strategiegenskaber må nødvendigvis vurderes i forhold til karakteren af det genstandsfelt, der er under strategisk behandling. Udover konstateringen af, at strategierne for de uønskede stoffer er formuleret i en kontekst, hvor realisering af mål og effekter er endog særdeles langsigtet og meget politisk og omgærdet af et komplekst interessentbillede, indsnævres rammesætningen yderligere gennem følgende forhold:

- Opdrag for indsatsen formuleret i Finansloven har eksplicit efterspurgt en stof-til-stof tilgang, hvorfor bredere og mere tværgående strategiske betragtninger, ikke har været forventet.
- Strategiske initiativer skal kunne afledes direkte af kemikalie risikovurderings stringente metodiske tilgang, hvad der medvirker til en indsnævring af det samlede strategiske handlerum.
- Den høje grad af harmonisering på EU-niveau, der er skærpet yderligere under den betragtede periode, bl.a. som følge af den såkaldte Lapin dom, indsnævrer ligeledes det handlerum for tiltag, der rækker udover påvirkning af EU-systemet.

Af disse årsager er det relevant, at vurdere den strategiske indsats ud fra to perspektiver. *Indenfor* rammen af den stillede præmis, samt *generelt* i forhold til rammesætningens betydning for opstilling af operationelle strategier.

Indenfor den stillede præmis, er det vurderingen, at der rent indholdsmæssigt er tale om strategiformuleringer, der hviler på dyb og kvalificeret indsigt i de faglige problemstillinger. Med dette afsæt søges disse problemstillinger behandlet. I forhold til det stillede opdrag, krav til metode og høje grad af international harmonisering, er arbejdet grundigt og vel udført. Selve formatet og formidlingen af indhold kunne med fordel stå skarpere og mere kondenseret i sin fremstilling af de strategiske hovedmål. I materialet skal strategielementer udledes gennem læsning af en længere brødtekst, hvoraf væsentlige dele består af gentagelser eller sammenfatninger fra kortlægningerne. Her kunne der ønskes en tydeligere fremhævnning af strategiske hovedelementer og en væsentlig kortere fremstillingsform. Men ud fra eksisterende vidensniveau er alle væsentlige pointer på plads og indtrykket af faglig soliditet er uomtvisteligt.

I en stillingtagen til den præmis, der har været udstukket for formuleringen af strategier, vurderes især den formelle stof-til-stof tilgang at afstedkomme en fragmentering og sætte nogle begrænsninger. Dette skønnes at være uhensigtsmæssigt på et strategi niveau. Mange af indsatsområderne under de enkelte strategier er reelt ganske sammenfaldende, vurderet i forhold til

typen af understøttende hovedaktiviteter og stillingtagen til resurser for iværksættelse. Men den adskilte stofbehandling betyder, at et sådan overblik over hovedaktiviteter og muligheder for iværksættelse, ikke uden videre kan udledes og omsættes til en samlet danske indsats på kemikalieområdet. I udvalgte tilfælde har MST været i dialog med opdragsgiver med henblik på, at hente mandat til en mere sammenhængende behandling af stoffer med særlig udtalt slægtsskab. Skønt dette således har ligge udenfor den stillede præmis, vurderes dette således som relevant og meget positivt i forhold til, hvordan der kan udvikles de bedste strategier. Endelig har de stringente metodiske krav og den internationale harmonisering af regelværket – fornuften bag dette uførtalt – en tendens til, at de ikke-reguleringsorienterede strategielementer i en del tilfælde har karakter af handlingsanvisninger eller forslag til tiltag. Konkret vil fx mål om afventende reaktioner betinget af andre hændelser eller *erklærede intentioner om afholdelse af fokuserede temaworkshops* vanskeligt kunne betegnes som strategiske indsatser i konventionel forstand.

7.4 Implementeringstiltag

I denne del af analysen undersøges brugen af de implementeringstiltag, der benyttes i LOUS-projektet nærmere. Derudover gives der en status for implementeringstiltagene, og til slut vurderes det, hvad de gennemførte tiltag betyder for fremtidige processer i MST.

Der benyttes otte forskellige typer implementeringstiltag, og i nedenstående tabel ses en oversigt over, hvor ofte de forskellige implementeringstiltag er benyttet.

Tabel 1. Oversigt over brugen af forskellige implementeringstiltag

	Type tiltag	Antal tiltag
1	REACH og CLP	20
2	Øvrig EU-regulering	19
3	Internationalt	2
4	Vidensopbygning	34
5	Information	3
6	Kontrol og registrering	4
7	Udvikling og partnerskaber	7
8	National regulering	1
	Tiltag i alt	90

39 af de 90 tiltag omhandler EU-regulering, og kun et enkelt tiltag er fokuseret på national regulering. Dette fremhæves af flere interviewpersoner som et positivt output af processen, da EU-regulering ikke er konkurrenceforvridende, samtidig med at det største miljømæssige impact opnås gennem EU-regulering. Derudover påpeges det af en europæisk interviewperson, at Danmark på baggrund af kortlægningen af LOUS har budt ind med en række "ice breaking"-tiltag, som tilfører ny viden og nye problematikker til EU-systemet.

I pulje I er over halvdelen af tiltagene afsluttet, og der er 20 igangværende tiltag. I pulje II er der 26 igangværende tiltag, seks der afventer igangsættelse og kun to, der er afsluttet. Der er dermed stadig en stor del af tiltagene, som ikke er afsluttet. Det kan hænge sammen med, at processen i forhold til fx EU-regulering er længerevarende og kompliceres af at gennemgå en række formelle politiske led.

Ses der nærmere på de 90 tiltag, er kun 25 finansieret med LOUS-midler (14 i pulje I og 11 i pulje II), mens resten af tiltagene behandles under andre projekter i MST-regi eller under andre områder (EU-regi, andre styrelser eller andre lande). Kortlægningen af LOUS er dermed med til at føde eksisterende projekter med relevante problemstillinger, som bør behandles. Man kan dermed tale om, at kortlægningen har genereret en lang række nye relevante problemstillinger.

Effekten af at strategierne har genereret en række nye problemstillinger ses især i forhold til, at der er blevet udarbejdet og afsendt et betydeligt antal RMOA (Risk Management Option Analyses) til EU's kemikalieagentur. Her består LOUS' bidrag af 25 ud af 32 danske RMOA'er, udarbejdet som et direkte led i LOUS-strategierne. Derudover er der indtil videre fra alle EU-lande inkl. kemikalieagenturet udarbejdet og uploadet i alt 119 RMOA'er. Det betyder, at lidt over 20 pct. af det samlede antal risikohåndteringsstrategier for kemiske stoffer, der er udarbejdet på EU-niveau under REACH, er et direkte resultat af arbejdet med de danske LOUS-strategier. Samtidig udgør de LOUS-relaterede RMOA'er mere end tre fjerdedele af de strategier, Danmark har udarbejdet og indsendt til EU's kemikaliearbejde under REACH.

MST følger alle de implementeringstiltag, der er blevet igangsat, og har dermed et samlet overblik over status på de forskellige tiltag. Dette er en viden, som kan have stor værdi for andre afdelinger i MST og andre aktører. Det bør derfor vurderes, hvordan denne viden kan holdes opdateret, og hvordan den eventuelt kan deles med andre relevante aktører.

7.5 Opsamling

MST har udarbejdet strategiske indsats og implementeringstiltag på grundlag af de 40 kortlægninger, som har afdækket den eksisterende viden om stoffer/stofgrupper på LOUS og identificeret eventuelle videnshuller. Dette er gennemført således at de gennemførte tiltag tager afsæt i begrundede bekymringer, hvilket betyder at de fremstår som berettigede både i forhold til interessenter og omverdenen generelt.

Når det kommer til grundlaget for evalueringen af forløbet fra kortlægning til strategi, er der identificeret en vurderingsfase mellem kortlægning og strategi. I denne vurderingsfase har der været en stillingtagen til høringssvar samt en ekspertfaglig stillingtagen. Vurderingsfasen har haft betydelig indvirkning på strategiernes udformning, men fremstår uden samme dokumentationsgrad og gennemsigtighed som det øvrige arbejde. Det anerkendes at inddragelse af høringssvar og en faglig vurdering er central i processen, men det kunne have været gennemført med en højere grad af dokumentation for de valg der er blevet truffet. Det vurderes at denne vurderingsfase er afgørende for, at flowet fra kortlægning til strategi i flere tilfælde er uklart.

I forhold til kortlægningerne er der et ujævnt niveau i forhold til gennemsommelighed i de konkluderende afsnit. Da evalueringen samtidig viser, at gennemsommelige kortlægninger giver et bedre afsæt for sammenhængende og gennemsigtige forløb frem mod strategiformulering og implementeringstiltag, kan niveauet med fordel skærpes fremadrettet.

Endelig konkluderes det, at der inden for alle stoffer/stofgrupper er en tæt kobling mellem strategi og implementeringstiltag. Alle udfordringer fra strategierne i pulje I og II adresseres med et eller flere implementeringstiltag. Derudover er langt størstedelen af implementeringsplanerne målrettet EU-regulering, og resultaterne af LOUS ses tydeligt i forhold til en øget dansk aktivitet på EU-området.

8. DEEP DIVES

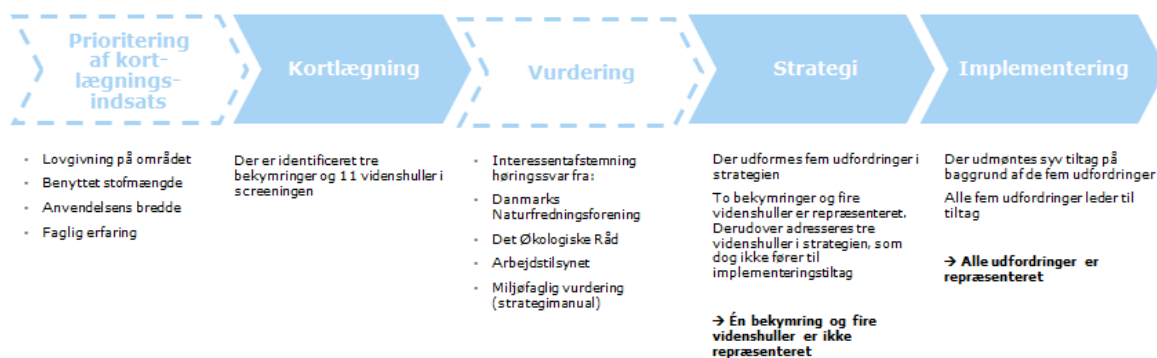
Der er blevet udvalgt tre stoffer til deep dive. I denne del bliver der gået mere i dybden med de udvalgte stoffer, og der gives eksempler på forskellige flow.

8.1 Alkylphenoler og alkylphenoethoxylater

Det vurderes ud fra screeningen, at det kan være svært at genkalde bekymringer og videnshuller i strategien, da de bekymringer, der er listet, mere har karakter af at være opsamlende konstateringer. Derudover er der én bekymring og fire videnshuller, som ikke medtages i strategien. Der er dermed tale om et forløb, hvor kortlægningens manglende struktur i konklusion og sammenfatnings afsnittet kan være skyld i, at flowet bliver usammenhængende og ugenomsigtigt. Dette kan skyldes, at formuleringerne i kortlægningen betyder, at MST og Rambøll udleder forskellige videnshuller og bekymringer. Det kan også være fordi, at kortlægningens uigenomsigthed har resulteret i, at MST har overset den bekymring og de videnshuller, som ikke medtages i strategien. Endelig kan det også skyldes, at der i vurderingslaget mellem kortlægning og strategi er blevet tilføjet viden og taget faglige beslutninger, som har resulteret i, at de er blevet fravalgt.

Med udgangspunkt i screeningen er der opstillet en oversigt over flowet i figur 13.

Figur 13. Oversigt over flow for alkylphenoler og alkylphenoethoxylater

Kortlægning

Afsnittene med de forskellige komponenter mangler underoverskrifter og bliver derved en uoverskuelig blanding af miljø, sundhed, affald, anvendelse m.m. Dette betyder også, at de samme hovedemner ikke bliver gennemgået for alle komponenter. "Alternativer" bliver eksempelvis behandlet for nogle komponenter (eks. NP/NPEO) og ikke for andre (eks. OP/OPEO). De emner, der bliver gennemgået, bliver desuden ikke gennemgået i samme rækkefølge. Grundet disse mangler fremstår kortlægningen ustruktureret. Det varierer, om der bruges forskellige komponenters navne eller blot forkortelser, hvilket besværliggør læsningen.

Det kunne i højere grad være tydeliggjort, hvilke bekymringer der er forbundet med stofferne. Det er i højere grad tydeligt, hvilke videnshuller der er identificeret.

Strategien

I strategien er opsætningen blevet ændret, så det er klart, hvilke miljø- og sundhedsrisici m.m., der er forbundet med komponenterne. Der er en del oplysninger i strategien, som ikke nævnes i kortlægningen.

Det fremgår tydeligt af strategien, hvilke udfordringer der er forbundet med alkylphenoler og alkylphenoethoxylater, men der er ikke megen sammenhæng imellem kortlægningen og strategien, hvilket tyder på at vurderingsfasen internt i MST har haft en betydelig effekt på håndteringen af stofgruppen fremadrettet.

Eksempler på flow fra bekymring til implementeringstiltag

I screeningen kan der udledes et eksempel på et videnshul i kortlægningen, der tages videre som udfordring i strategien og endelig udmønter sig i et implementeringstiltag. Eksemplet er som følger; i kortlægningen identificeres der et videnshul i forhold til nuværende anvendelser af NPEO, bl.a. anvendt i rengøringsmidler i Danmark. Videnshullet leder i strategien til udfordringen, at data fra produktregistret har vist, at en væsentlig mængde NPE er registreret som anvendt i rengøringsmidler og biocidholdige produkter, selv om der er et forbud mod disse anvendelser. Dette leder videre til et tiltag om specifik kontrol. Miljøstyrelsens Kemikalieinspektionen ville i 2013 afklare, om der var registreret ulovlige produkter i produktregistret, eller om der fx var tale om manglende opdatering af registreringsdata. Der blev fundet ét ulovligt produkt og 110 produkter, hvor sammensætningsoplysninger eller oplysning om, at produktet ikke længere markedsføres, ikke var opdateret.

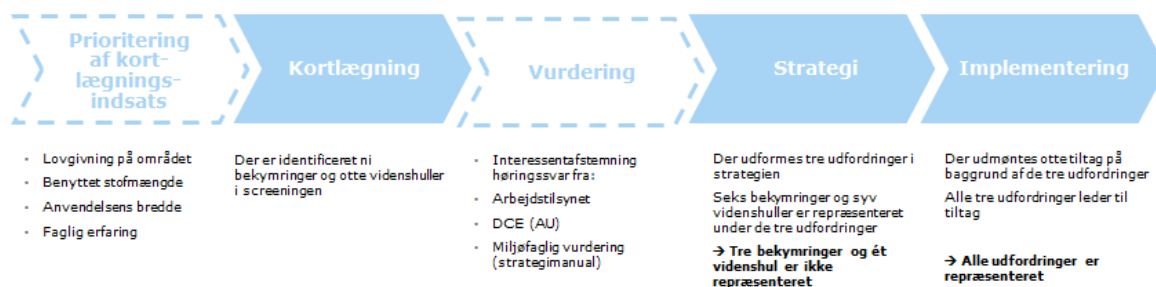
Et eksempel på et videnshul, der ikke medtages i strategien er, at der i kortlægningen identificeres følgende videnshul: *"For mange af stofferne, som anvendes i smøremidler og olie, mangler der data om de potentielle udslip i forbindelse med spild og bortskaffelse af spildolie."*

8.2 Bromerede flammehæmmere

I screeningen vurderes bromerede flammehæmmere som en relativt gennemskuelig kortlægning. Derudover medtages størstedelen af bekymringer og videnshuller i strategien. Der er således tale om et relativt sammenhængende og gennemskueligt flow, som udspringer af en relativt gennemskuelig kortlægning.

Strategien er underopdelt i tre emner (udfordringer), som hver især er yderligere underopdelt i forhold til forskellige stoffer og forskellige tiltag. Opbygningen af strategien er god, men det er svært at se den lige kobling til bekymringer og videnshuller identificeret i kortlægningen, da den har en anderledes opbygning/inndeling.

Figur 14. Oversigt over flow for bromerede flammehæmmere

Kortlægning

Umiddelbart er kortlægningen overskuelig med specifikke stoffer delt op i lovgivning, anvendelse, miljø og sundhed samt alternativer. Teksten i afsnittene er dog lidt ustruktureret, og der er eksempler på, at der står tekst under et afsnit, der umiddelbart ikke hører hjemme i afsnittet (eks. lovgivningstekst under anvendelse nedbrydning under miljø og sundhed, sundhed under alternativer).

Afsnittene om "miljø og sundhed" virker mangelfulde og er meget kortfattede. Eksempelvis er afsnittet om PBDE og PBB kort, og indtrykket er således, at der ikke er foretaget en grundig undersøgelse af litteraturen om de sundhedsmæssige effekter som følge af påvirkningen af disse stoffer. Ligeledes er afsnittet om HBCDD mangelfuldt. Afsnittet er to linjer, og i de to linjer fremgår det, at stoffet er persistent, men ikke om det kan karakteriseres som et PBT-stof. Desuden er det angivet, at stoffet er klassificeret som reproduktionstoksisk. Afsnittet er ikke underbygget af videnskabelig litteratur, hvilket ellers kunne være relevant at inddrage på baggrund af klassificeringen.

Det kunne herudover i højere grad være tydeliggjort, hvilke bekymringer der er forbundet med stofferne. Hvilke videnshuller der er forbundet med stofferne, er til gengæld mere tydeligt.

I strategien og i implementeringen bliver der henvist til "de 9" (bromerede flammehæmmere registreret under REACH). Disse er ikke nævnt i kortlægningen, hvilket også nævnes i strategien. Dette virker som en alvorlig mangel i kortlægningen.

Strategi

Resuméet i strategien opridser nogle vigtige informationer, der var svære at finde i kortlægningen.

Det er i strategien opridset tydeligt, hvilke udfordringer der er forbundet med flammehæmmerne, og opdelingen under de tre primære udfordringer gør dette afsnit letforståeligt og overskueligt.

Eksempler på flow fra bekymring til implementeringstiltag

I screeningen kan der udledes et eksempel på et videnshul i kortlægningen, der tages videre som udfordring i strategien og endelig udmønter sig i et implementeringstiltag. Eksemplet er som følger: Et videnshul drejer sig om manglende data om produkter, som eksporteres til behandling uden for Danmark. Dette leder i strategien for bromerede flammehæmmere til en udfordring i forhold til regulering af produktgrupper. Det kræver et omfattende arbejde at skulle vurdere hver enkelt stof for sig. Udfordringen ligger i, at der er en begrænset viden om effekten på miljø og sundhed for hovedparten af stofferne i gruppen af bromerede flammehæmmere. De bromerede flammehæmmeres største anvendelsesområde er inden for elektriske og elektroniske produkter, hvor de bromerede flammehæmmere også er den mest brugte type af flammehæmmere. Dette ledte til udarbejdelse af en vurdering af muligheden for at arbejde for et generelt forbud mod brug af bromerede flammehæmmere i elektriske og elektroniske produkter.

Et eksempel på en bekymring, der ikke medtages i strategien, er følgende: "Da toksikologiske mekanismer af de forskellige bromerede flammehæmmere synes at være relaterede, kan blandinger af bromerede flammehæmmere have additive og synergistiske virkninger." Denne bekymring adresseres ikke videre i strategien.

8.3 PFOS/PFOA og øvrige perfluorerede stoffer (PFAS)

Der er tre separate strategier for PFOS og PFOS-forbindelser, PFOA og PFOA-forbindelser og øvrige perfluorerede stoffer. Dette er, fordi der er stor variation i, hvor giftige/farlige de er, hvordan de er reguleret, om de er reguleret etc. Derudover er der et fint flow set i forhold til, at det er en meget kompleks stofgruppe. Der er her tale om et flow med en meget gennemskuelig kortlægning, der udfoldes i et sammenhængende og gennemsigtigt flow.

Figur 15. Oversigt over flow for PFOS/PFOA og øvrige perfluorerede stoffer (PFAS)

Kortlægning

Kortlægningen vurderes som værende god og grundig. Det faglige niveau er højt. Blandt andet er den kemiske variation i gruppen, samt hvilke konsekvenserne den kemiske opbygning har (toxicitet, nedbrydning), bekræftet godt og letforståeligt.

Oplysningerne virker opdaterede, og beskrivelsen af, hvordan stoffet er karakteriseret og reguleret inden for EU og i Danmark, er fyldestgørende.

Det kunne dog være angivet tydeligere, hvilke bekymringer og videnshuller der er forbundet med stofgruppen. Der er desuden meget få overskrifter, hvilket gør det svært at orientere sig i teksten.

Strategi

Strategien er opdelt i tre notater; et for PFOS, PFOA og et for øvrige perfluorerede stoffer. Ligesom kortlægningen er strategierne grundige, og indeholder de relevante emner i en passende detaljegråd. Endvidere er teksten delt op i underoverskrifter, hvilket gør teksten meget mere overskuelig. Det er derudover tydeliggjort, hvilke udfordringer der er forbundet med stofgruppen.

I strategierne for PFOS og PFOA giver det en god forståelse af udfordringerne, at de er inddelt i "udfordringer i forbindelse med tidligere anvendelse" og "udfordring i forbindelse med nuværende anvendelse".

Eksempler på flow fra bekymring til implementeringstiltag

I screeningen kan der udledes et eksempel på et videnshul i kortlægningen, der tages videre som udfordring i strategien og endelig udmønter sig i hele to implementeringstiltag. Eksemplet er som følger; som følge af kortlægningen drejer en af bekymringerne sig om tilstedeværelsen af PFOS i miljøet. Det faktum, at PFOS stadig er til stede i høje koncentrationer i miljøet, afspejler, dels at stoffet er persistent, dels at der stadig er ophobet væsentlige mængder i artikler i brug i samfundet. Denne bekymring leder i strategien til to udfordringer. For det første er der tvivl om stoffets destruktion ved affaldsforbrænding, og for det andet er der mangel på data om stoffets forekomst i vand. Disse to udfordringer leder til hele tre implementeringstiltag. I forlængelse af førstnævnte udfordring vil behovet for sorteringskrav og retningslinjer for genanvendelse blive undersøgt. Danmark vil opfordre Kommissionen til at validere, hvorvidt PFOS destrueres tilstrækkeligt i forbrændingsanlæg. Afhængig af dette resultat skal det undersøges, om visse fraktioner af husholdningsaffald skal sorteres fra, inden det sendes til forbrænding. Desuden vil Danmark udarbejde en vejledning vedrørende artikler, der ikke må genbruges eller genanvendes. Sidstnævnte udfordring leder til to implementeringstiltag: 1) Undersøgelse af jord- og grundvandsforurening og 2) monitorering af forurening af overfladevand. Ad. 1) Der var på tidspunktet allerede igangsat et udredningsprojekt under teknologipuljen for jord- og grundvandsforurening for at afklare, om jordforurening med perfluorerede stoffer udgør et problem for det danske grundvand. Ad. 2) NST målte i 2013 forekomsten i vandprøver på seks lokaliteter af Perfluorooctan sulfonat (PFOS); Perfluorooctan sulfonamid (PFOSA); Perfluorohexan sulfonat (PFHxS); Perfluorodecanoic acid (PFDA); Perfluorononanoic acid (PFNA); Perfluorooctanoic acid (PFOA) og Perfluoroundecanoic acid (PFUnA). Grundvandsmonitoring af NST og et nyt projekt om prøvetagning for total-Flour igangsættes i efteråret 2015.

8.4 Opsamling

De tre deep dives giver en illustration af tre meget forskellige forløb. De repræsenterer forskellige eksempler på, hvordan der sker en udvikling fra bekymring i kortlægningen, til udfordring i strategien til det bliver til et konkret implementeringstiltag. Det ses her, at der er tale om meget forskellige stoffer/stofgrupper, hvilket kan være skyld i, at nogle kortlægninger har været mere ugenomskelige end andre samt at nogle forløb har været mere sammenhængende og gennemsigtige.

9. ANALYSE AF INTERESSENTINDDRAGELSE

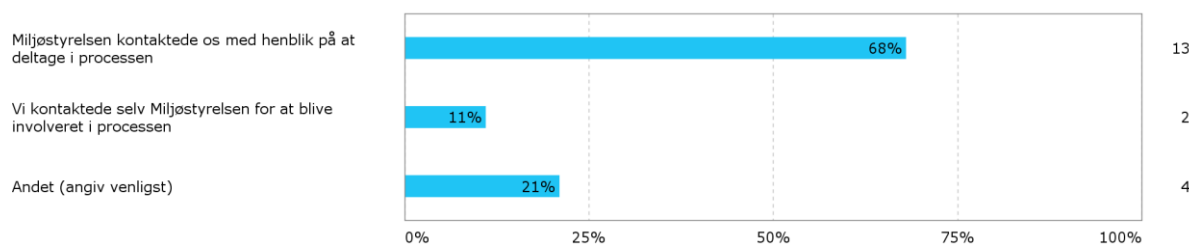
Der er som tidligere nævnt blevet gennemført en survey og en interviewrunde for at afdække inddragelsen af interessenter. I denne analyse afrapporteres surveyresultaterne først, herefter afrapporteres der på de gennemførte interviews.

9.1 Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

I alt har 28 interessenter/organisationer gennemført spørgeskemaundersøgelsen. Af disse svarer 20, at de har leveret input til høringer relateret til processen vedrørende projekt *Kortlægning og strategier for LOUS*. 19 organisationer svarer, at de har været involveret i processen ud over høringsrunden. Denne involvering kan fx have bestået af møder, telefonmøder, mailkorrespondance eller lignende.

Som det fremgår af figur 16, har det i størstedelen af tilfældene været MST, der tog kontakt til organisationerne med henblik på at involvere dem i processen. Hele 13 ud af 19 af de interessenter, der har deltaget i aktivt i processen, blev kontaktet af MST. Spørgeskemaundersøgelse og interviews viser ligeledes, at kontaktens form primært har været i form af møder og mailkorrespondance. Det tyder dermed på, at MST har levet op til sin ambition om at gennemføre en åben og inddragende involvering af interessenter i projektet.

Figur 16. Hvordan blev kontakten etableret?

Note: N=19

Som en del af spørgeskemaundersøgelsen blev interessenterne bedt angive deres enighed i en række udsagn om MSTs håndtering af processen i forbindelse med kortlægningen og udarbejdelsen af strategier for LOUS og inddragelsen af interessenter i denne proces. Svarene fremgår af tabel 2. Udsagnene er formuleret positivt, og i alle fem tilfælde er langt størstedelen af interessenterne i en eller anden grad enige i udsagnet. Interessenterne er således overvejende positive over for processen i forbindelse med kortlægningen og udarbejdelsen af strategier samt inddragelsen. Fx er 24 af 28 interessenter helt eller delvist enige i, at de har haft god mulighed for at deltage i processen, mens kun fire interessenter er helt eller delvist uenige heri. Billedet går igen i interessenternes enighed i de resterende udsagn. Således er interessenterne overvejende enige i, at deres input til processen er blevet hørt, at MST har været god til at inddrage dem i processen, at projektet har været relevant at gennemføre, og at kortlægningen af LOUS er blevet gennemført på et højt fagligt niveau. Interessenterne er særligt enige i de to sidstnævnte udsagn. Således er 26 ud af 28 interessenter helt eller delvist enige i, at kortlægningen af LOUS har været relevant, og at kortlægningen er blevet gennemført på et højt fagligt niveau. Kun to interessenter er delvist uenige og ingen er helt uenige.

Tabel 2. Enighed i udsagn. Antal (procent)

	Helt uenig	Delvist uenig	Delvist enig	Helt enig
Vi har haft god mulighed for at deltage i processen	1 (4)	3 (11)	7 (25)	17 (61)
Vores input til processen er blevet hørt*	1 (5)	3 (11)	10 (37)	13 (48)
Miljøstyrelsen har været god til at inddrage os i processen	3 (11)	3 (11)	9 (32)	13 (46)
Projektet kortlægning og strategier for listen over uønskede stoffer (LOUS) har været relevant at gennemføre	0 (0)	2 (7)	8 (29)	18 (64)
Kortlægningen af LOUS er blevet gennemført på et højt fagligt niveau	0 (0)	2 (7)	9 (32)	17 (61)

Note: N=28. *: N=28. Summerer rækkevis procenter ikke til 100, skyldes det afrunding.

Overordnet set tegner spørgeskemaresultaterne et positivt billede af MSTs inddragelse af interessenter. Resultat viser især, at MST er lykkedes med at inddrage relevante interessenter i processen, og at de derudover har formået at håndtere inddragelsen således, at størstedelen af interessenterne har følt sig hørt i processen. Dette skal ses i lyset af, at der er tale om interessenter, som i mange tilfælde har antagonistiske holdninger på området.

9.2 Resultater fra interviewrunde

Der er i forbindelse med evalueringen gennemført en interviewrunde med i alt 10 interessenter fordelt på to NGO'er, to erhvervsorganisationer, to myndigheder, tre brancheorganisationer og et internationalt miljøagentur (se metodeafsnit for uddybning). Interessenterne er blevet spurgt om deres involvering i processen, deres vurdering af kvaliteten af kortlægninger, strategier og implementeringstiltag, og endelig er de kommet med gode råd til MST i forhold til fremtidige projekter. I det følgende gennemgås først de danske interessenter, der har været tæt inddraget i processen og til sidst fremlægges de input, der er fra de internationale aktører.

Interessenternes oplevelse af inddragelsesprocessen

Der har generelt været en meget positiv indstilling til processen, hvilket stemmer godt overens med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Næsten alle interessenter har følt sig inddraget og hørt i processen. Arbejdstilsynet påpeger endvidere, at den inddragende proces har givet legitimitet til projektet. Kun repræsentanten for Farve og Lim husker ikke processen som velkoordineret, hvilket er begrundet med, at Farve og Lim ikke havde fået en direkte henvendelse om deltagelse fra MST.

Det er dog fælles for størstedelen af de interviewede interessenter, at de har måttet vælge, hvilke stoffer de har fokuseret deres indsats på. DI fremhæves som den aktør, der har været involveret i forhold til flest af stofferne, hvorimod især NGO'erne har påpeget, at de på grund af ressourcemangel kun har kunnet deltage i processen om enkelte udvalgte stoffer. Flere interviewpersoner nævner ligeledes, at den største begrænsning i forhold til at deltage fuldt ud i processen har været egne ressourcer – særligt de mindre brancheorganisationer og NGO'er har oplevet det som meget ressourcekrævende at deltage i processen.

Det er i flere tilfælde blevet påpeget, at høringsfristerne har været for korte. Dette fremhæves i høringssvar fra Dansk Erhverv og Plastindustrien i forhold til pulje I, hvilket kan ses i nedenstående citater:

”Med en høringsfrist på tre uger henover en jul er det ganske urealistisk at forvente faglige input, der i væsentlig grad kan bidrage til at sikre, at rapporterne indeholder al væsentlig viden.”

Plastindustrien i høringssvar til pulje I

“Dansk Erhvervs kommentarer gives udelukkende til den uacceptabelt korte høringsperiode for rapportudkastet. Den korte periode gør det ikke muligt for os at høre vores bagland, og vi må desværre frafalde at kommentere det faglige indhold... Med en høringsperiode fra 13. december til og med 4. januar, over lukketid i julen, gives der en meget kort frist på max 10 hverdage. Dette er uacceptabelt, fordi de fleste virksomheder eller organisationer ikke kan nå at få gennemført en tilstrækkelig opsamling af kommentarer i baglandet. Dette er især gældende for de mange berørte virksomheder, som skal opsamle i deres udenlandske bagland eller ude hos deres leverandører.”

Dansk Erhverv i hørings svar til pulje I.

Vurdering af det samlede projekt og det videre arbejde

Generelt fremhæves vigtigheden af at føre arbejdet med de udarbejdede strategier og implementeringstiltag videre. Det fremhæves af flere interessenter, at det særligt gør sig gældende for de tiltag, der er målrettet EU-regulering.

De interviewede interessenter lægger alle stor vægt på det solide arbejde, som nu er gennemført, men flere sætter spørgsmålstegn ved fremtiden for LOUS. Det Økologiske Råd vil fx gerne benytte den svenske SIN-liste, som er mere omfattende end LOUS, hvorimod andre aktører fremhæver, at LOUS nu bør nedlægges som signalliste. Interviewpersonerne nævner, at der nu er uklarhed om status for projektet, og der er et stort ønske om at blive afklaret om LOUS' fremtid.

I størstedelen af de gennemførte interviews var forholdet mellem national og international regulering af uønskede stoffer et centralt emne. På baggrund heraf har det været muligt yderligere at kvalificere og nuancere forståelsen af det politiske kontinuum mellem dansk enegang (regulering) på den ene side og lovgivning på EU-niveau på den anden. Dansk regulering på fødevarerområdet kan fx give Danmark en konkurrencefordel, da danskproducerede produkter uden tilsætningsstoffer og pesticidrester har en større markedsværdi end europæiske konkurrenter. Derimod er de danske leverandører af farveprodukter (fx vægmaling) og andre danske virksomheder, som er afhængige af internationale råvareleverandører, meget påvirkede af national regulering. Det er således meget områdespecifikt, hvilke særinteresser der gør sig gældende. Der er generelt stor enighed om værdien af at søge større indflydelse på EU-niveau og skabe fælles lovgivning og regulering på EU-niveau. Derudover er der dog forskellige holdninger til, hvorvidt der bør gennemføres dansk regulering, indtil EU-reguleringen gennemføres, eller om national regulering er konkurrenceforvridende og derfor bør undgås.

Vurdering af indholdet i processen fra kortlægning til implementering

Det er generelt opfattelsen, at kvaliteten af kortlægningerne har været høj, og at rapporterne har været gode. Det påpeges bl.a. af DI, at der er blevet gennemført et professionelt stykke arbejde, og at MST har fået *“value for money”*. Det fremhæves yderligere af næsten alle interviewede interessenter, at både kortlægninger og strategier har været af høj kvalitet, og at koblingen mellem kortlægninger og strategier har været transparent og dermed har givet legitimitet til projektet. Det vurderes, at der har været gennemsigtighed i processen, og at strategierne umiddelbart tager afsæt i kortlægningernes vidensgrundlag. Arbejdstilsynet fremhæver fx, at MST har været god til at trække essensen ud af kortlægningerne og har taget det med i strategierne. På dette punkt er Plastindustrien dog ikke enige, da de har oplevet strategier, som har inddraget udfordringer, som ikke fremgik af kortlægningen. De fremhæver dermed, at der på nogle områder har manglet en klar kobling mellem kortlægning og strategi.

Det påpeges af DI, at skabelonen (formen) for kortlægningen godt kunne have været mere stringent, således at fremstillingen blev mere ens og nemmere at sammenligne. Arbejdstilsynet fremhæver også, at kortlægningerne kunne have været skrevet i et mindre teknisk sprog, således at de også kan læses af andre end fagfolk.

På andre områder har der været forskellige holdninger til indholdet. DI og Fødevarestyrelsen er eksempelvis positive over for afsnittet om eksisterende lovgivning i kortlægningerne, hvorimod Arbejdstilsynet påpeger, at afsnittet udelukkende burde omhandle miljølovgivningen om det specifikke stof og ikke arbejdsmiljø vinklen. De påpeger, at der er stor forskel mellem lovgivningen på de to områder, som gør, at det ikke er relevant at tale om arbejdsmiljølovgivning i forhold til et specifikt stof/stofgruppe.

Med hensyn til implementeringen opleves det som fornuftigt at dele indsatserne op i forskellige kategorier, da det bidrager til at skabe et overblik over mulige handlinger. Desuden betragtes det af flere interessenter som positivt, at der har været et betydeligt fokus på at igangsætte EU-tiltag, da det fremhæves som afgørende at gå igennem EU, hvis man virkelig skal udrydde de værste stoffer.

Gode råd og input fra NGO'er

- Det bør vurderes, om LOUS er relevant. Der findes SIN-listen, som er opdateret i 2014 og er længere end LOUS.
- Det er vigtigt at rejse spørgsmålet om relevansen af LOUS-listen. Er det den måde, der skal arbejdes med stofferne fremover? Dette bør afklares.

Gode råd og input fra erhvervsorganisationer

- Interessentinddragelse bør ske så hurtigt som muligt i lignende projekter, idet danske virksomheder kan påvirkes markant af lovgivningen og derfor efterspørger forudsigelighed. Det betyder samtidig, at der er stor vilje til at deltage.
- Det udtrykkes, at der i et lignende fremtidigt projekt med fordel kunne fokuseres mere på vidensdeling og på at reducere antallet af indgange for interessenternes deltagelse.

Gode råd og input fra myndigheder

- Det er vigtigt at have fokus på helhedstænkning. Det europæiske system er bygget op om risikovurdering af enkeltstoffer, men Danmark er længere med helhedstænkningen. Koordineringsforummet TAROK mellem Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen og Miljøstyrelsen er et godt eksempel på et forum for vidensdeling og udvikling af helhedstænkning.
- Processen har krævet mange ressourcer fra Arbejdstilsynet. De ville gerne have været inddraget mere målrettet på de områder, hvor deres input var nødvendige.

Gode råd og input fra brancheorganisationer

- Det er vigtigt at bringe den opbyggede viden fra LOUS-projektet ind i EU-systemet. MST skal bruge projektet som et springbræt og som grundlag for videre arbejde.
- Rapporterne har været omfattende og ikke så læsevenlige, det kunne være en fordel at udarbejde kortlægningerne i en anden form.

9.2.1 Europæiske interessenter

Der er yderligere foretaget et interview med Rémi Lefevre, som er Scientific officer ved "Classification and Prioritisation Unit" ved det europæiske Kemikalieagentur ECHA. ECHA har ikke som sådan deltaget i processen på dansk nationalt niveau, men ECHA er blevet involveret i processen, når tiltagene for de enkelte stoffer er blevet ført op på EU-niveau, hvilket er sket i flere tilfælde.

ECHA fremhæver, at det er oplevelsen, at Danmark er et af de lande, der er mest aktive i forhold til at komme med input til EU-reguleringen på kemikalieområdet, og det opfattes ydermere som sandsynlig, at LOUS-projektet har bidraget til, at Danmark er blevet endnu mere aktive på denne front.

Rémi Lefevre vurderer ligeledes, at kvaliteten af MSTs Risk Management Option Analysis (RMOA) til EU-systemet gennemgående har været høj. Ftalater fremhæves som et særligt positivt eksempel på en RMOA, idet den indeholdte en velstruktureret opdeling i forskellige stoffer og bragte megen ny viden frem.

Det er ydermere opfattelsen, at kortlægningerne har fungeret som katalysatorer for nye tiltag, og at de danske input set ud fra et politisk synspunkt har spillet en væsentlig rolle i forhold til at pege på nye relevante problemstillinger på området. Rémi Lefevre omtaler MST som *“ice breakers”* i forhold til deres arbejde med LOUS, og MST roses generelt for flere af de tiltag, der er blevet rejst på EU-niveau, da de har bidraget med nye vinkler og tilføjet ny viden. De danske input har derudover medført nye drøftelser på EU-plan og potentielt set har de rykket EU-reguleringen i en ny retning.

Gode råd fra ECHA

- Rémi Lefevre nævner, at de fremsendte RMOA'er altså gerne må være mere målrettede. I nogle tilfælde mangler der en klar prioritering eller et klart mål med de indsendte tiltag. MST vil stå stærkere, hvis der eksempelvis var mere konkrete forslag til det næste skridt i processen.
- Det fremhæves, at LOUS og andre nationale lister ikke stemmer overens med EU's lister. Rémi Lefevre mener, at der som udgangspunkt bør arbejdes ud fra de europæiske lister, som kan suppleres med nationale tilføjelser frem for at arbejde videre med forskellige nationale lister.
- En ting, MST kan gøre bedre, er at tilpasse processen bedre til EU-systemet. Nogle gange har MST haft en national høringsrunde, som ikke stemmer overens med tidslinjen i EU. Derudover er der brug for længere tidsfrister, hvis de vil have flere internationale input.
- Herudover bør processen passes ind i forhold til, hvornår der er EU-møder. Hvis Danmark vil have mere gennemslagskraft på EU-niveau, er det vigtigt at tilpasse processen de europæiske mødecykluser.

9.3 Opsamling

For langt størstedelen af interessenterne vedkommende har MST kontaktet dem med henblik på at deltage i processen. De interessenter der har været involveret har derudover været meget positive over processen. Det tyder således på, at MST har levet op til sine ambitioner om at gennemføre en åben og inddragende involvering af interessenter.

I forhold til processen så peger de interviewede interessenter også på, at der har været tale om et gennemsigtigt og professionelt gennemført forløb. Langt størstedelen af interessenter er enige i, at de har haft god mulighed for at deltage i processen, at de er blevet hørt, og at kortlægningen af stofferne på LOUS-listen har været relevant. Derudover svarer alle de adspurgte interessenter, at de er enige i, at kortlægningerne er blevet gennemført på et højt fagligt niveau. MST er dermed lykkedes med at inddrage relevante interessenter i processen, samtidig med at størstedelen af interessenterne har følt sig hørt.

BILAG 1 INTERVIEWGUIDE

Introduktion

Rambøll gennemfører en evaluering af projektet kortlægning og strategier for listen over uønskede stoffer (LOUS). LOUS er en signalliste og vejledning til virksomheder om problematiske stoffer. Listen indeholder 40 stoffer. Kortlægningen af LOUS er blevet gennemført i perioden fra 2012-2015. Som en del af evalueringen skal Rambøll gennemføre en interessentanalyse, der vil afdække om de relevante interessenter har været inddraget i processen.

Interviewet er opbygget således, at du først får en kort survey, herefter taler vi om jeres involvering i kortlægningen af LOUS og udarbejdelsen af de dertilhørende strategier. Afslutningsvist vil vi gerne høre om, hvordan du vurderer kvaliteten af de gennemførte kortlægninger, strategier og tiltag.

Interviewer: _____

Interviewpersoner:

- Organisation:
- Navn og stillingsbetegnelse:

Kort survey

Har I leveret input til høringer relateret til processen vedrørende projektet *kortlægning og strategier for LOUS*? (ja/nej)

Har I været involveret i processen, ud over høringsrunden? (har deltaget i møder, har haft telefonsmøder, mailkorrespondance el. lignende) (ja/nej)

Hvis ja til involvering i processen udover høring

Hvornår blev I første gang involveret i processen?

Svar: _____ måned/år

Hvordan blev kontakten etableret?

Svar:

1. Miljøstyrelsen kontaktede os med henblik på at deltage i processen
2. Vi kontaktede selv Miljøstyrelsen for at blive involveret i processen
3. Andet _____

Herefter kommer en række udsagn om Miljøstyrelsens håndtering af processen omkring kortlægningen og udarbejdelsen af strategier for LOUS og inddragelsen af interessenter i denne proces. Du bedes vurdere hvorvidt du er helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig i hvert af de fem udsagn.

Vi har haft god mulighed for at deltage i processen

Helt enig/delvis enig/delvis uenig/helt uenig

Vores input til processen er blevet hørt

Helt enig/delvis enig/delvis uenig/helt uenig

Miljøstyrelsen har været god til at inddrage os i processen

Helt enig/delvis enig/delvis uenig/helt uenig

Kortlægningen og udarbejdelsen af strategier for LOUS har været relevant at gennemføre
Helt enig/delvis enig/delvis uenig/helt uenig

Kortlægningen af LOUS er blevet gennemført på et højt fagligt niveau
Helt enig/delvis enig/delvis uenig/helt uenig

Inddragelse i projektet kortlægning og strategier for LOUS

6. Vil du starte med at fortælle, hvordan I har været involveret i processen? (informantens beskrivelse/oplevelse af forløbet)
7. Hvilke konkrete input har I haft til processen?
(Høringer, møder, løbende kontakt, ekspert bistand)
8. Er der nogen stofgrupper, der har været mere interessante for jer end andre og hvad har det betydet for jeres involvering?

Vurdering af processen

9. Hvordan har muligheden været for at blive involveret i processen? (hvad har der eventuelt været af barrierer?)
10. Vil du vurdere, at jeres input er blevet hørt i processen – og kan du give eksempler?
11. Hvad vil du vurdere, at MST kan gøre bedre ift. inddragelse af interessenter, hvis de skulle gennemføre et lignende projekt?

Kvaliteten af LOUS

12. Hvordan vil du vurdere den faglige kvalitet af kortlægningerne udarbejdet for stofgrupperne på LOUS? (spørg ind til eksempler)
13. Hvordan vil du vurdere relevansen af de strategier der er blevet udarbejdet pba. kortlægningerne? (spørg ind til eksempler)
14. Hvordan vurderer du værdien af de tiltag der er blevet igangsat på baggrund af strategierne?
(spørg ind til eksempler)

Afslutning

Inden vi afslutter interviewet vil jeg spørge, om der er noget vedrørende processen, som du finder vigtigt, som vi ikke har dækket i interviewet?

Tak for interviewet og din tid.

2. SURVEYSPØRGSMÅL

Introttekst

Rambøll gennemfører en evaluering af projektet *kortlægning og strategier for listen over uønskede stoffer (LOUS)*. LOUS er en signalliste og vejledning til virksomheder om problematiske stoffer. Listen indeholder 40 stoffer og kortlægningen af LOUS er blevet gennemført i perioden fra 2012-2015.

Som en del af evalueringen gennemfører Rambøll en interessentanalyse, som denne survey er en væsentlig del af. Ud fra bl.a. surveybesvarelsenerne vil Miljøstyrelsens inddragelse af interessenter i processen blive kortlagt og evalueret.

I modtager denne survey da I har været på Miljøstyrelsens høringsliste og derfor vurderes som en central interessent i processen. Vi håber I vil være behjælpelige med at udfylde denne korte survey, som højst tager 5 min at udfylde.

Baggrundsoplysninger

Navn på organisation

Svar: _____

Har I leveret input til høringer relateret til processen vedrørende projektet *kortlægning og strategier for LOUS*?

Svar: Ja/nej

Har I været involveret i processen, udover høringsrunden? (har deltaget i møder, har haft telefonmøder, mailkorrespondance el. lignende)

Svar: Ja/nej

Spørgsmål om involvering 1

Hvis ja til involvering i processen udover høring

Hvornår blev I første gang involveret i processen?

Svar: måned/år

Hvordan blev kontakten etableret?

Svar: 1. Miljøstyrelsen kontaktede os med henblik på at deltage i processen/ 2. Vi kontaktede selv Miljøstyrelsen for at blive involveret i processen/3. Andet _____ (åbent tekstfelt)

Spørgsmål om involvering 2

Hvis ja til involvering i processen udover høring

Hvilken form for kontakt har I haft med MST?

(her tænkes ikke på høringsrunder) (sæt gerne flere krydser)

- Workshops
- Informationsmøde/ Informationsmøder
- Møde/møder
- Telefonisk kontakt
- Mailkorrespondance
- Brevveksling
- Andet _____ (åbent tekstfelt)

...

Vurdering af processen

Alle respondenter skal svare på disse udsagn

Intro tekst: *I det følgende bliver du stillet over for en række udsagn om Miljøstyrelsens håndtering af processen omkring kortlægningen og udarbejdelsen af strategier for LOUS og inddragelsen af interessenter i denne proces. Herefter bedes du vurdere hvorvidt du er helt enig, delvis enig, delvis uenig eller helt uenig i hvert af de fem udsagn.*

Vi har haft god mulighed for at deltage i processen

Helt enig/delvist enig/delvist uenig/helt uenig

Vores input til processen er blevet hørt

Helt enig/delvist enig/delvist uenig/helt uenig

Miljøstyrelsen har været god til at inddrage os i processen

Helt enig/delvist enig/delvist uenig/helt uenig

Kortlægningen og udarbejdelsen af strategier for LOUS har været relevant at gennemføre

Helt enig/delvist enig/delvist uenig/helt uenig

Kortlægningen af LOUS er blevet gennemført på et højt fagligt niveau

Helt enig/delvist enig/delvist uenig/helt uenig

3. SURVEY RESPONDENTER

Respondenter

Organisation	Spørgeskema gennemført
Akademiet for tekniske videnskaber	
Alectia	
Astma-Allergi Forbundet	X
BASF A/S	
Batteriforeningen	
Beredskabsstyrelsen	X
CO-Industri	X
COWI A/S	X
DAKOFA	
Danmarks Naturfredningsforening	X
Danmarks Tekniske Universitet	
Dansk Affaldsforening	X
Dansk Byggeri	X
Dansk Energi	X
Dansk Miljøteknologi	
Dansk Planteværn	
Dansk Standard	
Dansk Mode og Textil	X
Dansk Akvakultur	
Danske Regioner	X
DANVA	
DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug	
DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi	X
Det miljøøkonomiske Råd	
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø	X
Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet – Københavns Universitet	
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet – Københavns Universitet	
DHI	
Energi & Olieforum	X
Erhvervs- og Vækstministeriet	
Europæisk Temacenter for Affald	
Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste	
FORCE Technology	
Foreningen af miljø, plan og naturmedarbejdere i det offentlige	
Foreningen af Rådgivende Ingeniører	
Foreningen Dansk Møbelindustri	
Fødevareinstituttet	
Genvindingsindustrien	
Glasindustrien (GI),	

Organisation	Spørgeskema gennemført
Greenpeace, Danmark	
Håndværksrådet	
Ingeniørforeningen i Danmark	
KL	
Klima- og Energiministeriet	
NORD	
Landbrug & Fødevarer	
Matas A/S	X
Miljømærkning Danmark	
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	
NaturErhvervsstyrelsen	
Naturstyrelsen	XX
Nickel Institute	X
Nordic Green	X
Novo Nordisk	
Orbicon	
Roskilde Universitet	
Styrelsen for Forskning og Innovation	
Sundhedsministeriet	
Sundhedsstyrelsen	X
Syddansk Universitet	
Teknologisk Institut	
Videncenter for Allergi	
Aalborg Universitet	
European Fuel Oxygenates Association	
European Copper Institute	
Bromine Science and Environmental Forum (BSEF)	
Plastics Europe	
European Borates Association	
International Manganese Institute	
International Molybdenum Association	X
Brancheforeningen SPT	X
Arbejdstilsynet	X
Det Økologiske Råd	X
Fødevarestyrelsen	X
Dansk Erhverv	X
Dansk Industri	X
Plastindustrien i Danmark	X
Farve- og Limindustrien	X
I alt	28

4. UDVÆLGESKRITERIER FOR LOUS

Kriterier for udvælgelse af stoffer til LOUS 2009

Stofferne på LOUS udvælges enten helt systematisk, fordi de besidder nogle klart definerede uønskede egenskaber, eller fordi der er dansk fokus på at få dem substitueret. Det første trin i den systematiske udvælgelse af stoffer til LOUS er at få klarlagt, hvilke egenskaber, der anses for at være mest problematiske og dermed uønskede og ud fra det fastsætte udvælgelseskriterierne. Miljøstyrelsens har valgt, at de principper, der ligger til grund for godkendelsesordningen i EU's kemikaliregulering, REACH, afspejles i de kriterier, der er grundlaget for udvælgelsen af stoffer til LOUS 2009. Derfor er de definitioner af meget problematiske stoffer, det vil sige de såkaldte "Substances of Very High Concern" (SVHC-stoffer), der anvendes i REACH også anvendt som en del af kriterierne for udvælgelse af stoffer til LOUS 2009.

Ved den systematiske gennemgang udvælges derfor stoffer, som opfylder nogle klart definerede kriterier som f.eks. problematiske klassificeringer som CMR i kategori 1, 2 og 3 eller fordi de har potentielt hormonforstyrrende egenskaber. Andre stoffer, der ikke fanges ved den systematiske udvælgelse, men alligevel besidder en række uønskede effekter, kan have særlig dansk fokus, f.eks. fordi de udgør et specielt problem for drikkevandet eller i affaldsstrømmen.

Miljøstyrelsen har fastsat nedenstående kriterier for udvælgelse af stoffer til LOUS 2009:

- Problematisk egenskaber på "EU's liste over farlige stoffer"
- Problematisk egenskaber identificeret ved computerbaserede modelberegninger på "Miljøstyrelsens vejledende liste til selvklassificering af farlige stoffer" (selvklassificeringslisten)
- Identificerede PBT/vPvB-stoffer i EU
- På "EU's prioriteringsliste over stoffer, der skal yderligere undersøges for hormonforstyrrende egenskaber"
- Stoffer, der er særlig fokus på i Danmark

For at opnå den bedste effekt i forhold til beskyttelse af menneskers sundhed og miljø for uønskede stoffer i Danmark, er der anvendt en tonnagegrænse for stofferne på LOUS 2009. Som udgangspunkt indeholder LOUS 2009 derfor stoffer, som anvendes i mængder på over 100 tons om året i Danmark. For stoffer, der er særlig fokus på i Danmark kan tonnagegrænsen være en anden. Forbrugstal samt anvendelsesområder er baseret på industriens egne lovpligtige indberetninger til Produktregistret, der administreres af Arbejdstilsynet. LOUS 2009 indeholder i alt 40 kemiske stoffer eller stofgrupper.